

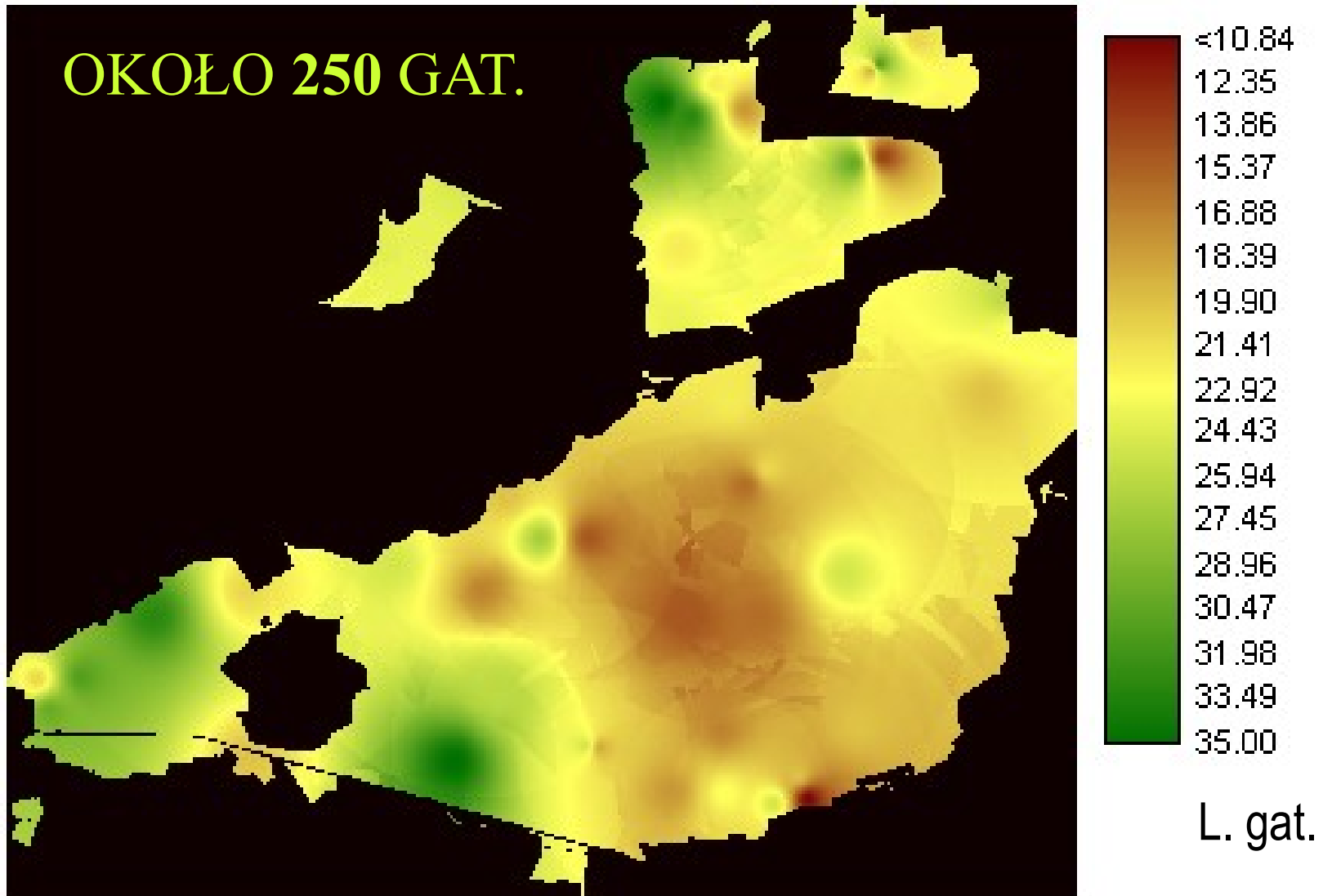
EKOLOGIA OGÓLNA

WBNZ 884

Wykład 11

Różnorodność biologiczna
w skali lokalnej

RÓŻNORODNOŚĆ GATUNKOWA FLORY PUSZCZY NIEPOŁOMICKIEJ

RÓŻNORODNOŚĆ BIOTYCZNA

- α – lokalne bogactwo gatunków;
- β – heterogeniczność siedlisk;
- γ – łączne bogactwo gatunków w dużym obszarze.

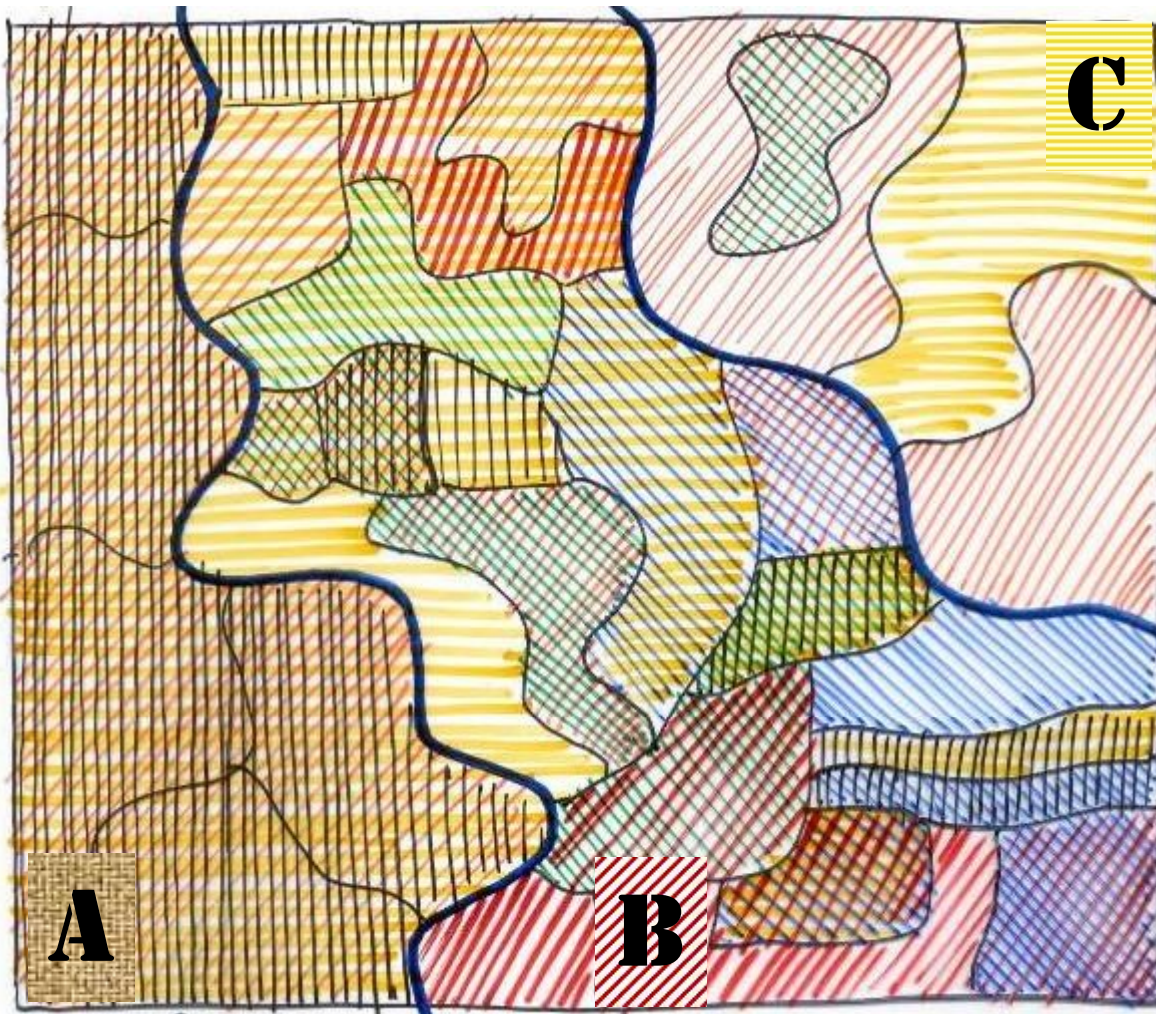
SKŁADOWE LOKALNEJ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

α = l.gat. w danym środowisku

β = zróżnicowanie środowisk w danym obszarze

γ = l. gat. w danym obszarze:

$$\gamma = \alpha \times \beta$$

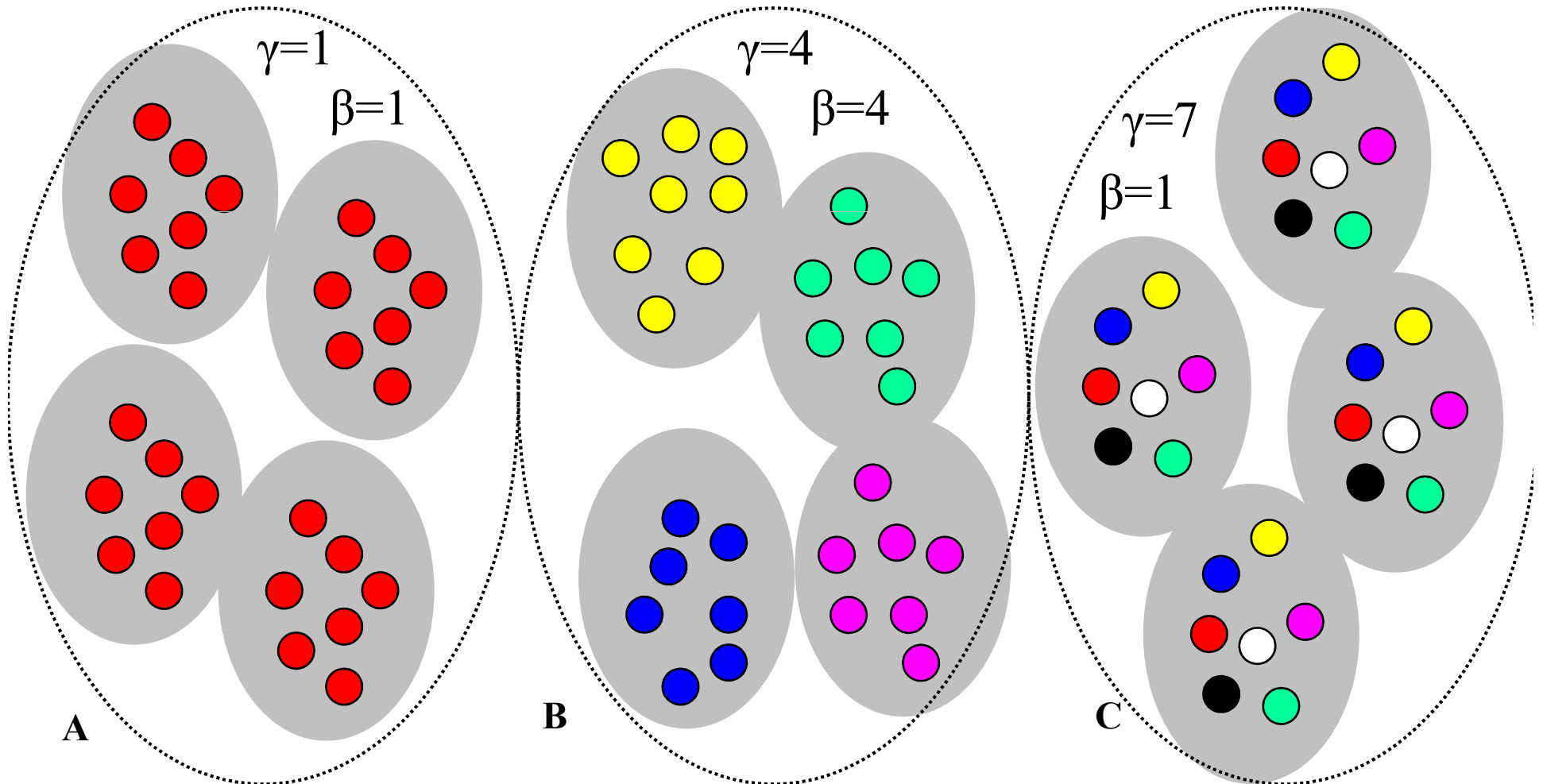
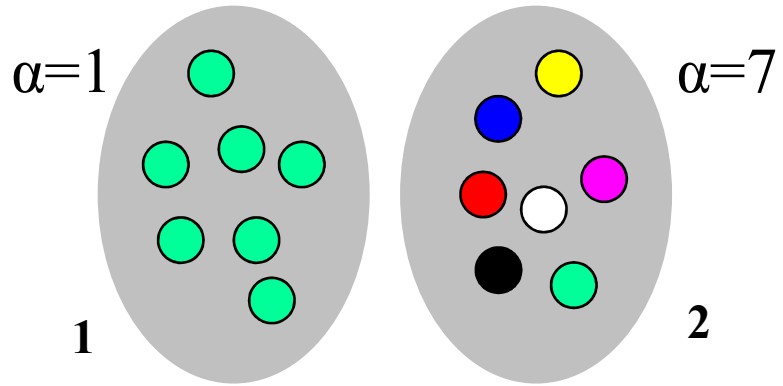

Różnorodność α : $A > B > C$
 Różnorodność β : $B \gg C > A$
 Różnorodność γ : $B > (A = C)$

MIARY RÓŻNORODNOŚCI GATUNKOWEJ

$$\gamma = \alpha \times \beta$$

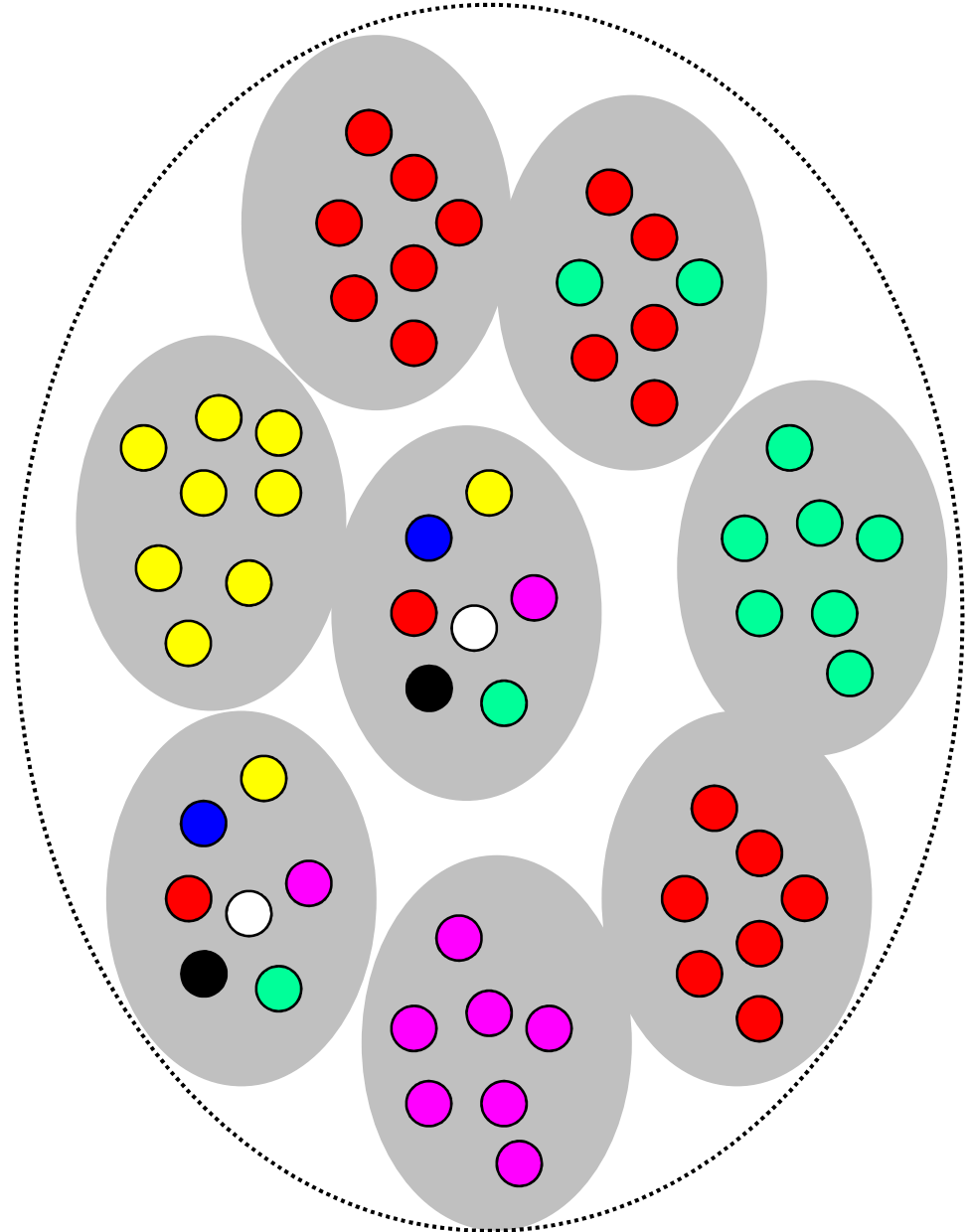

MIARY RÓŻNORODNOŚCI GATUNKOWEJ

$\gamma=?$

$\beta=?$

Jak obliczyć
różnorodność β i γ dla
tego regionu,
złożonego z ośmiu
siedlisk?

*Wskazówka:
J. Weiner, Życie i ewolucja biosfery, str. 396*

MIARY RÓŻNORODNOŚCI GATUNKOWEJ

$$\gamma=7$$

$$\beta=?$$

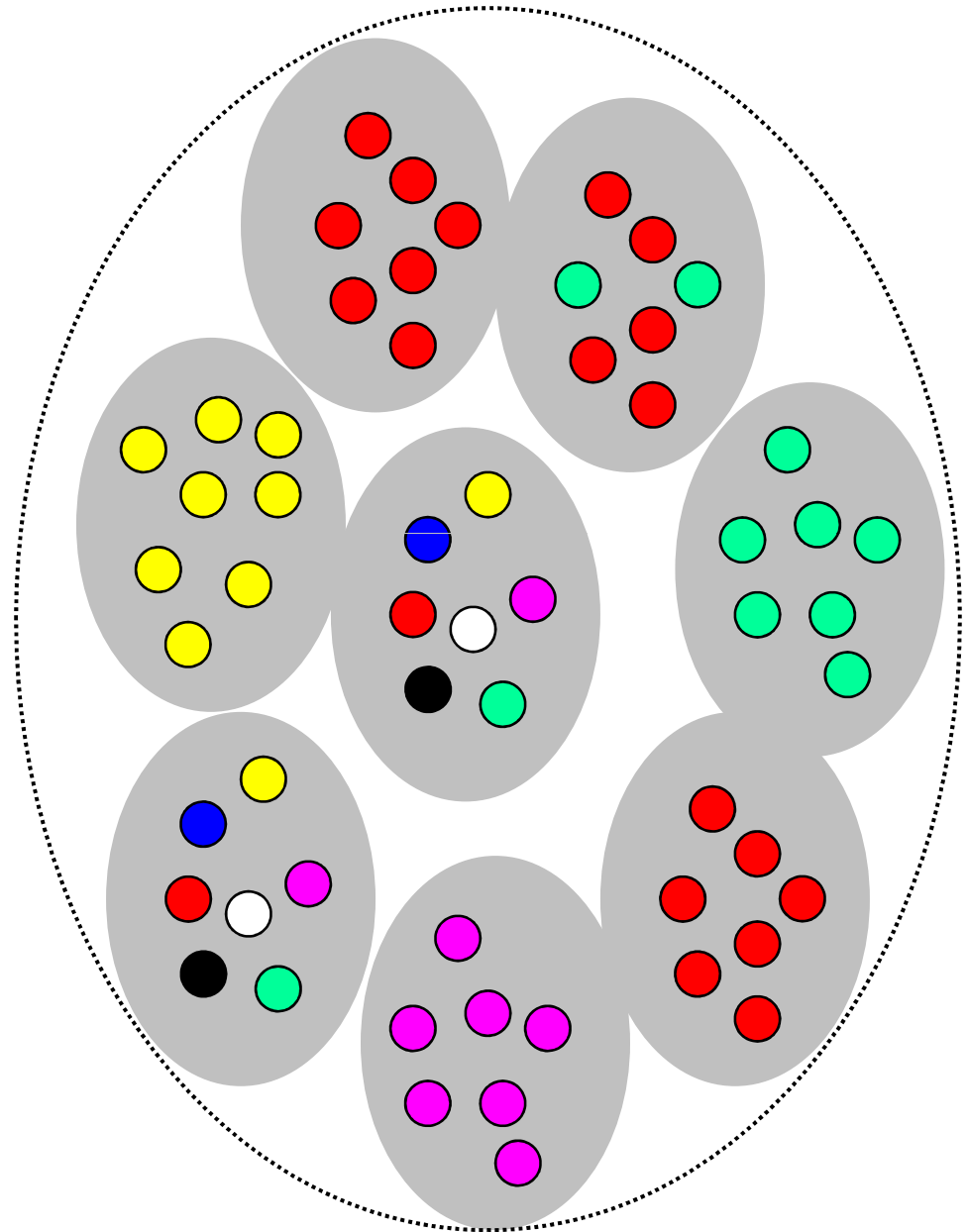
Jak obliczyć różnorodność β i γ dla tego regionu, złożonego z ośmiu siedlisk?

Metoda Whittakera:

$$\beta = \gamma / \text{śr. } \alpha$$

$$\beta = 7 / (5 \times 1 + 2 \times 7 + 2) / 8$$

$$\beta = 7 / 2,625 = \mathbf{2,67}$$

DRZEWOSTANY PUSZCZY NIEPOŁOMICKIEJ (TYPOLOGIA LEŚNA)

ZESPÓŁ I BIOCENOZA

ZESPÓŁ: dowolnie duża grupa gatunków w interakcji

BIOCENOZA:

- zbiór wszystkich gatunków ekosystemu
- zespół wszystkich gatunków ekosystemu, w interakcjach
- unikatowy, charakterystyczny zespół gatunków danego typu ekosystemu

ZGRUPOWANIE, ZBIOROWISKO

ZBIOROWISKO ROŚLINNE, FITOCENOZA,

SYNUZJA, SYNUZJA,

ZESPÓŁ ROŚLINNY,

GILDIA

WZORCE W STRUKTURZE BIOCENÓZ

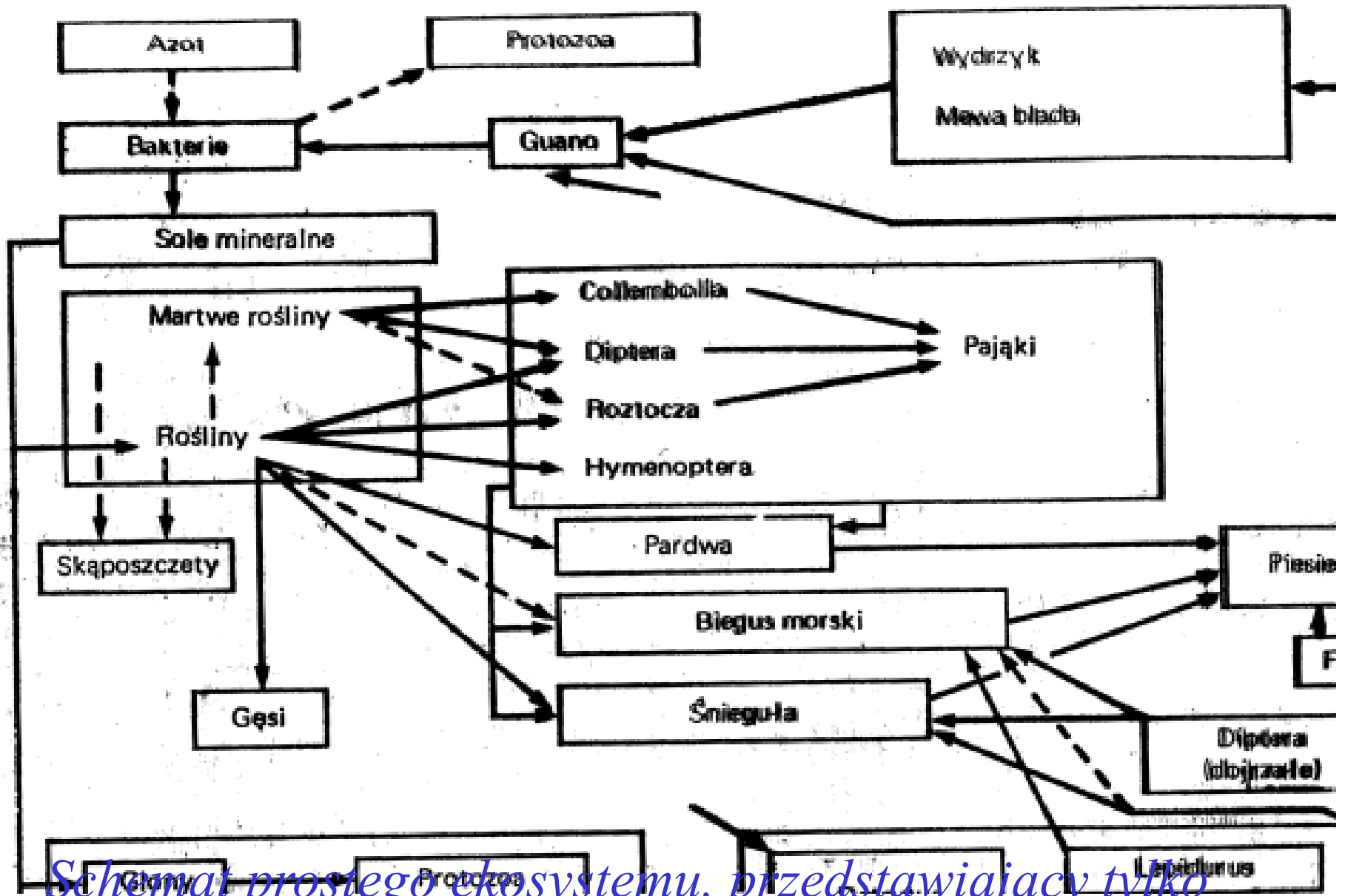
- REDUNDANCJA
- ROZKŁAD LICZEBNOŚCI
(STRUKTURA DOMINACJI)
- STRUKTURA WIELKOŚCI CIAŁA
- OGRANICZONE PODOBIEŃSTWO
- NISZA EKOLOGICZNA -
KONKURENCJA
- REGUŁY SKŁADANIA
- SUKCESJA

WZORCE W STRUKTURZE BIOCENÓZ

- **REDUNDANCJA**

  - „ZA DUŻO” GATUNKÓW

  - ROZKŁAD LICZEBNOŚCI (STRUKTURA DOMINACJI)
  - STRUKTURA WIELKOŚCI CIAŁA
  - OGRANICZONE PODOBIEŃSTWO
  - NISZA EKOLOGICZNA - KONKURENCJA
  - REGUŁY SKŁADANIA

Schemat prostego ekosystemu, przedstawiający tylko sieć zależności troficznych

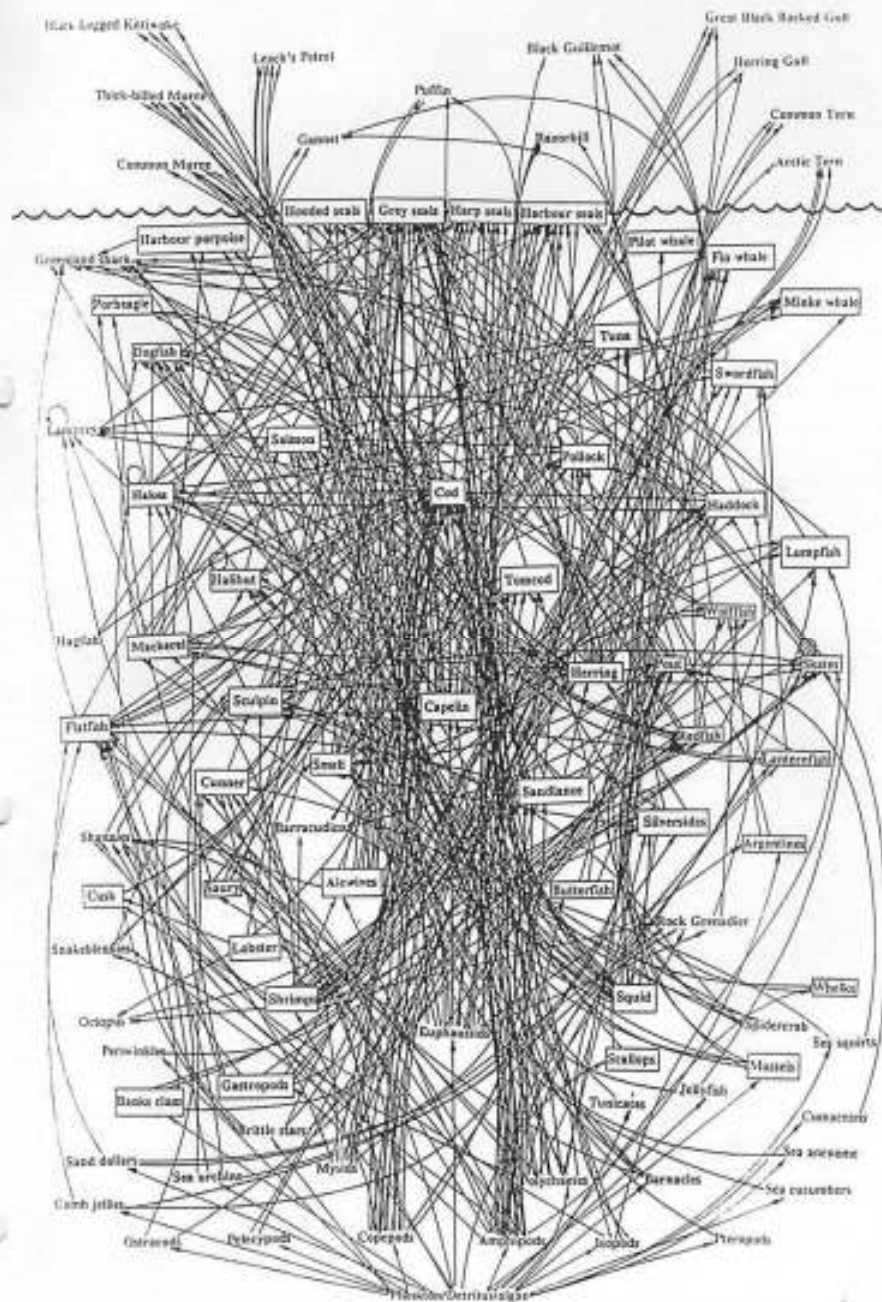
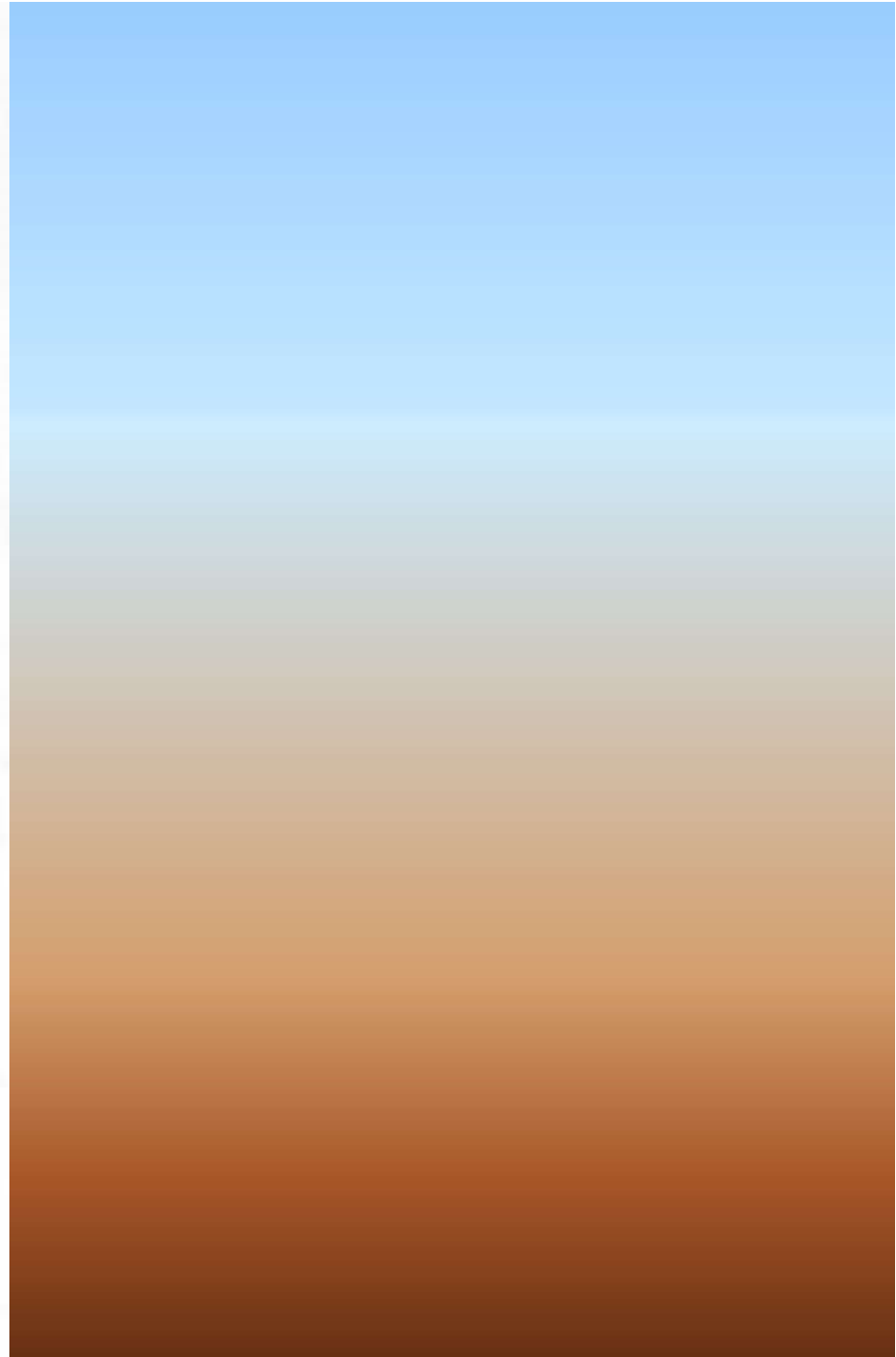

Figure 18.4. Another food web for the northwest Atlantic (reprinted with permission from Lavigne)

Liczba gatunków
i osobników
w próbach
fauny epigeicznej
ok. 30-letnich
monokultur leśnych
(Siemianice)

DRAPIEŻNIKI

Całkowita liczba
gatunków w lesie: $\approx 10^3$

Takson	L. gat.	wiosna	jesień
Scarabeidae	?	1149	326
Carabidae	58	6609	1351
Staphylinidae	97	3186	3968
Curculionidae	?	6858	902
Other Coleoptera	?	2184	549
Coleoptera larvae	?	691	404
Formicidae	12	1970	1537
Other Hymenoptera	?	991	604
Hymenoptera larvae	?	22	82
Lepidoptera larvae	?	132	39
Other Lepidoptera	?	129	4
Dermaptera	?	772	292
Other Insects	?	1208	301
Aranea	128	13997	1987
Opilionida	8	1811	4026
Acarina	??	2546	351
Pseudoscorpionida	2	80	92
Chilopoda	?	649	168
Diplopoda	?	966	2357
Isopoda	?	9	43
Lumbricidae	?	48	7
Razem		46007	19390
Razem drapieżne	>300	65397	

WZORCE W STRUKTURZE BIOCENÓZ

- REDUNDANCJA

- **ROZKŁAD LICZEBNOŚCI (STRUKTURA DOMINACJI)**

DUŻO RZADKICH, MAŁO POSPOLITYCH

- STRUKTURA WIELKOŚCI CIAŁA

- OGRANICZONE PODOBIEŃSTWO

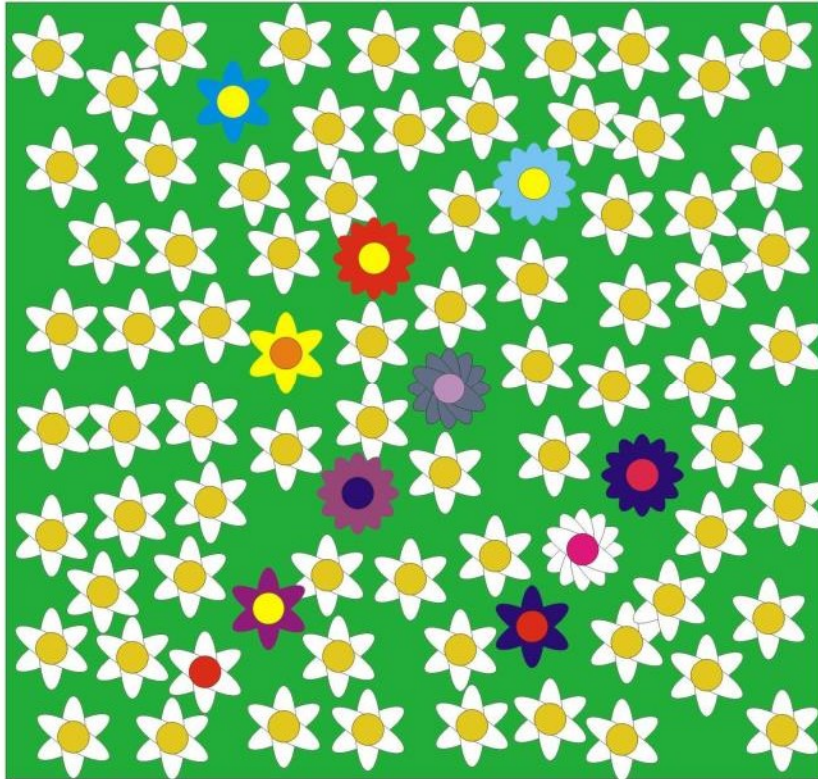
- NISZA EKOLOGICZNA - KONKURENCJA

- REGUŁY SKŁADANIA

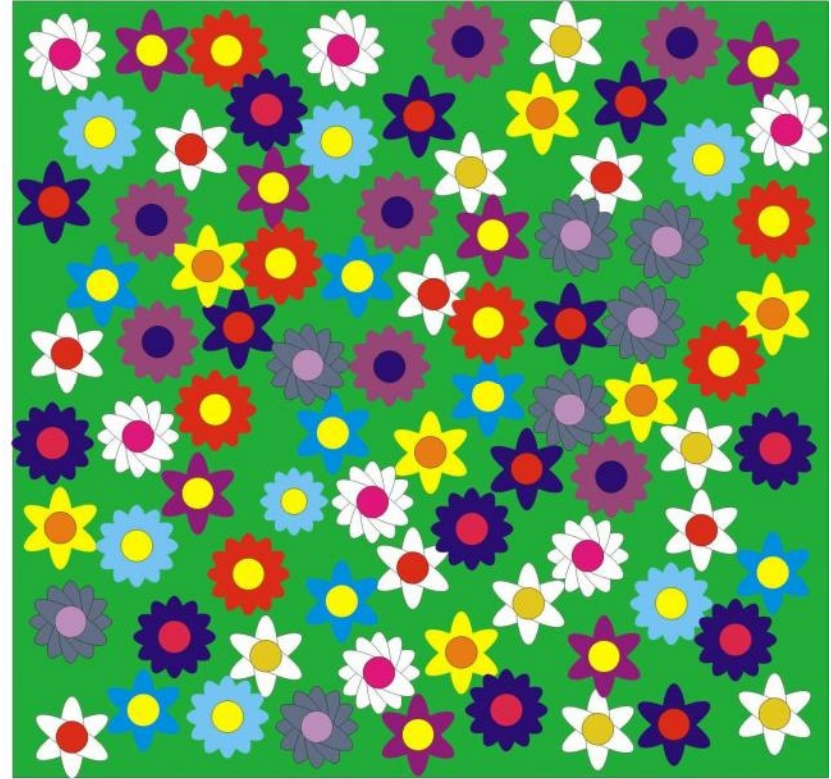

WSKAŹNIKI RÓŻNORODNOŚCI

$H' = 0,702$

$H' = 2,485$

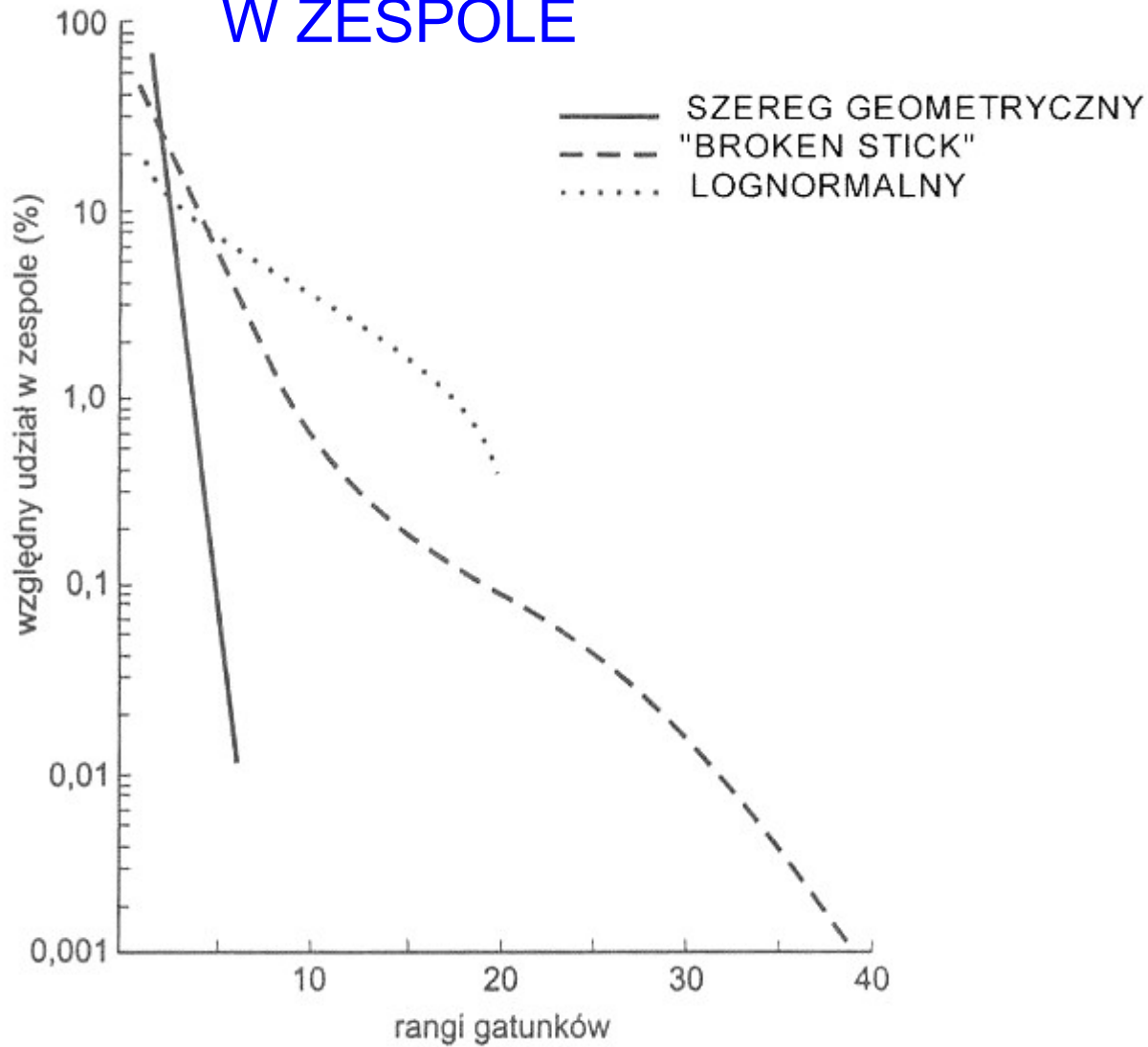

$S = 12$

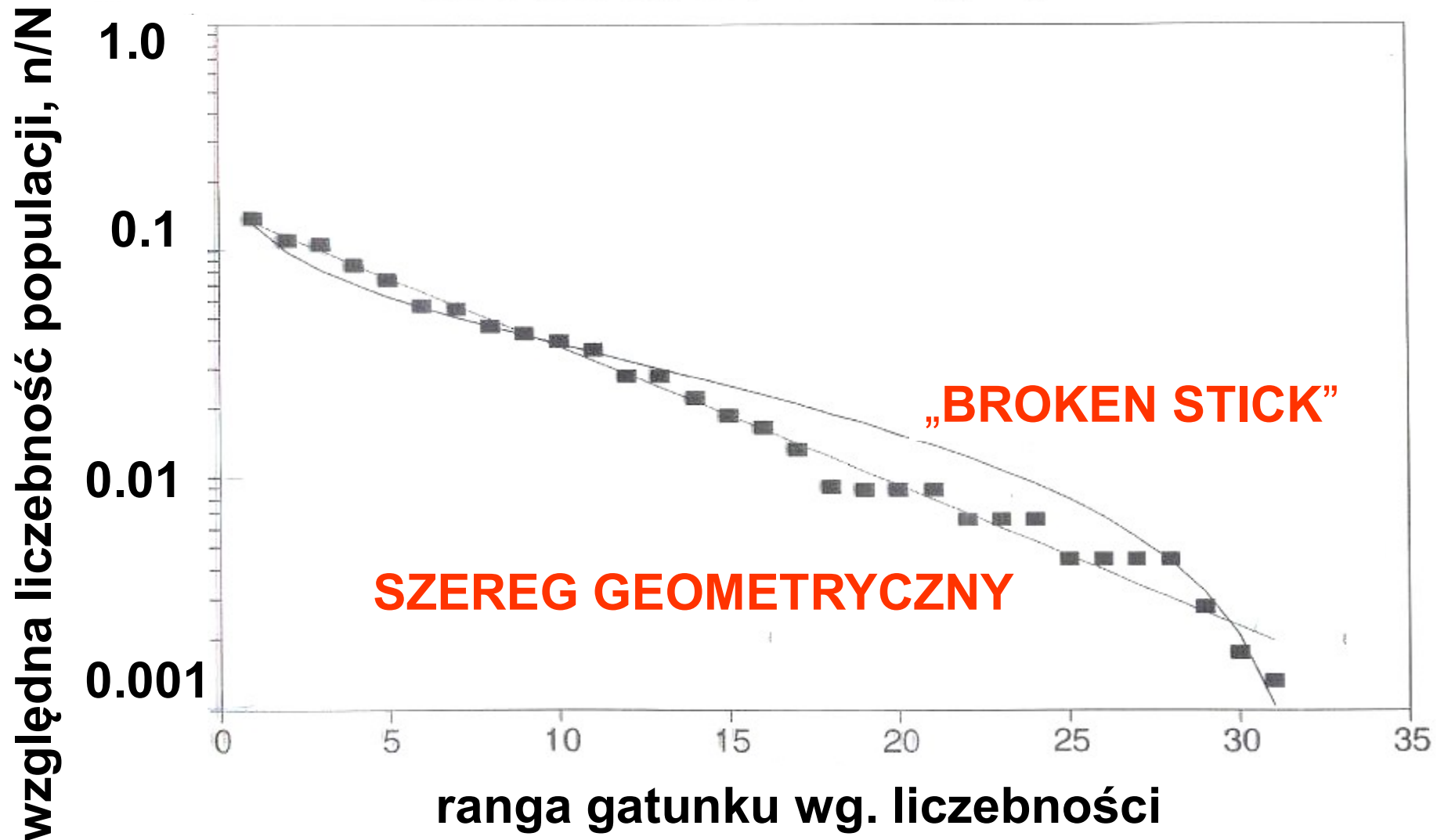
$N = 84$

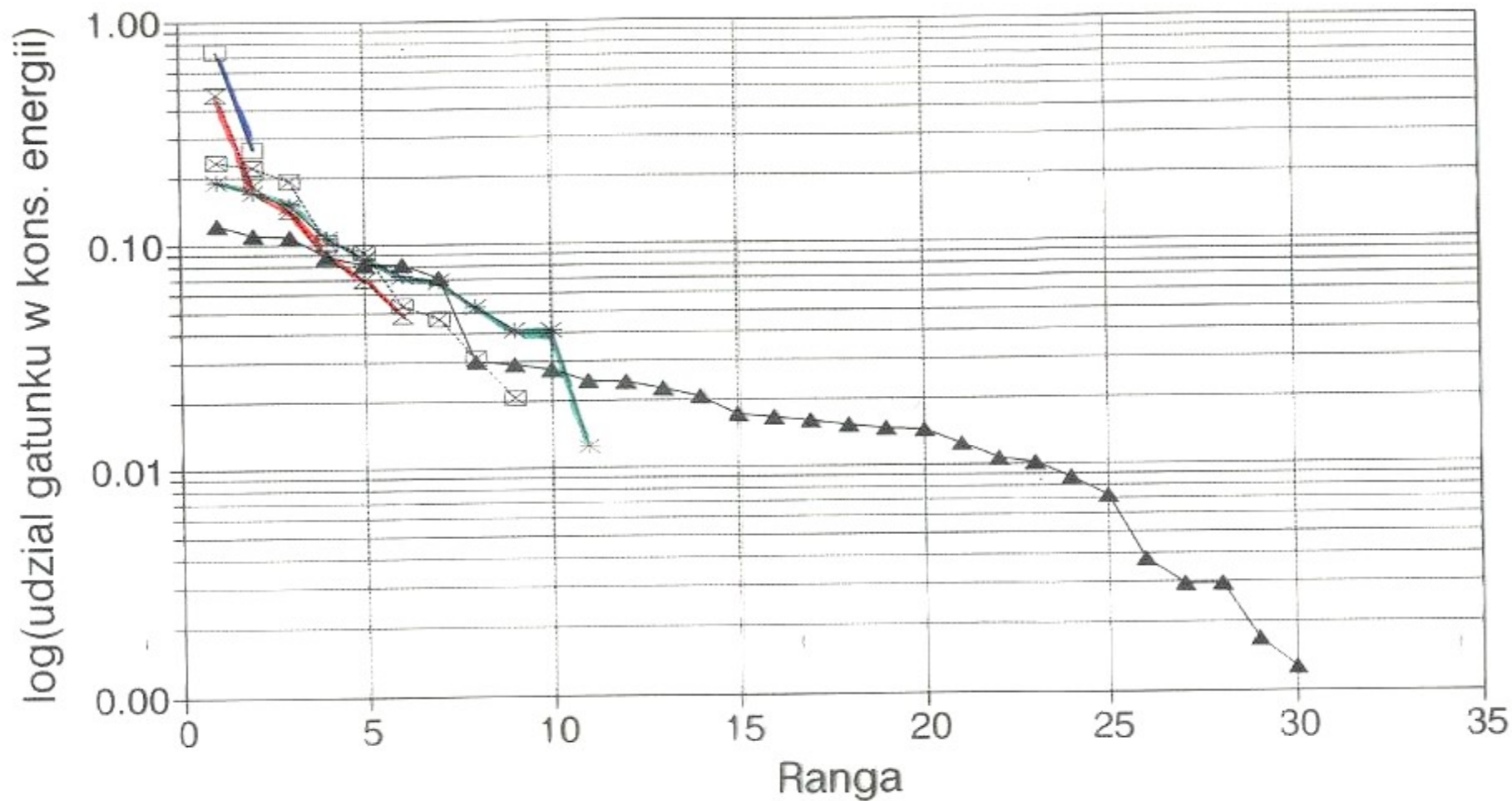
MODELE ROZKŁADU LICZEBNOŚCI GATUNKÓW W ZESPOLE

Wykres liczebności gatunków wg rang PTAKI PUSZCZY NIEPOŁOMICKIEJ, GRĄDY 150-LETNIE

Wykres konsumpcji gatunków wg rang PTAKI PUSZCZY NIEPOŁOMICKIEJ, BORY

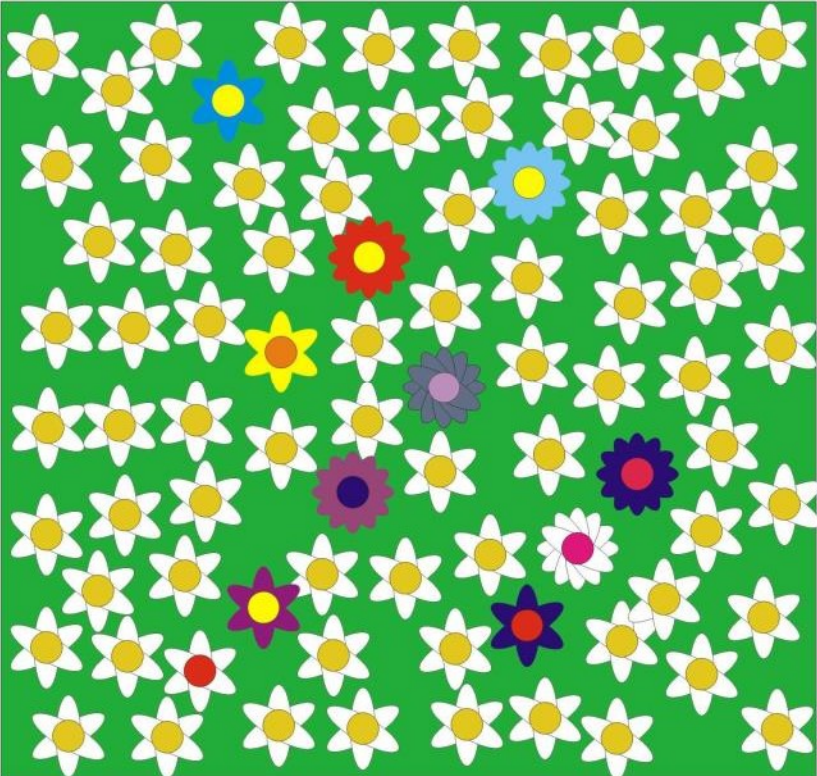

▲ V   ● IV   □ III
● II   ■ I

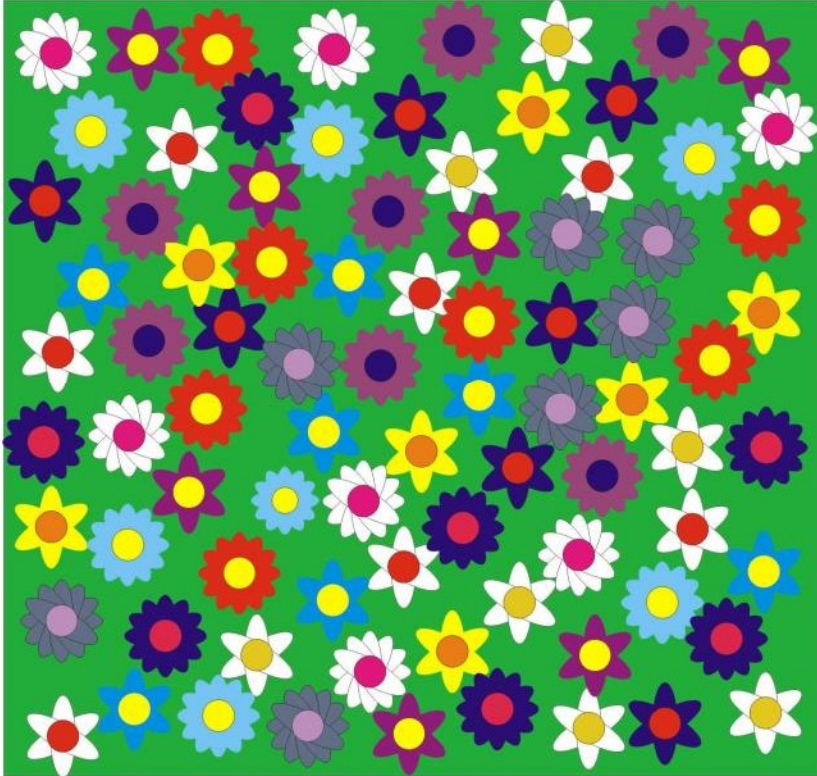
**STADIA
SUKCESJI**

WSKAŹNIK RÓŻNORODNOŚCI SHANNONA-WIENERA

$$H' = \sum_{i=1}^S (p_i \times \log p_i)$$

$H' = 0,702$

$H' = 2,485$

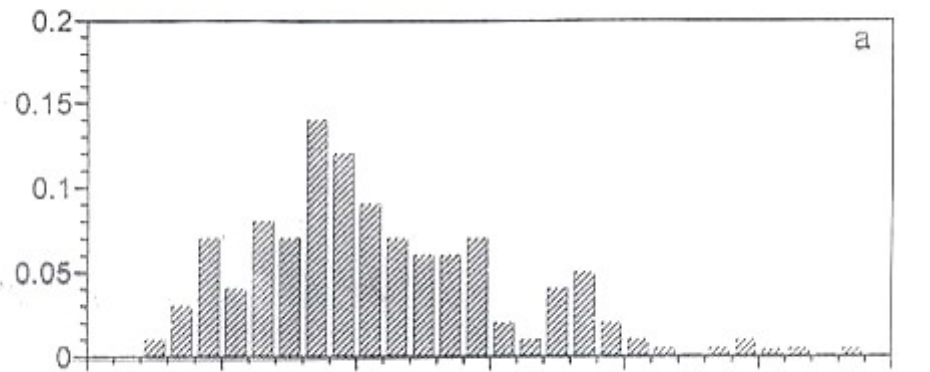
$S = 12$
 $N = 84$

-
1
-
2
-
3
-
4
-
5
-
6
-
7
-
8
-
9
-
10
-
11
-
12

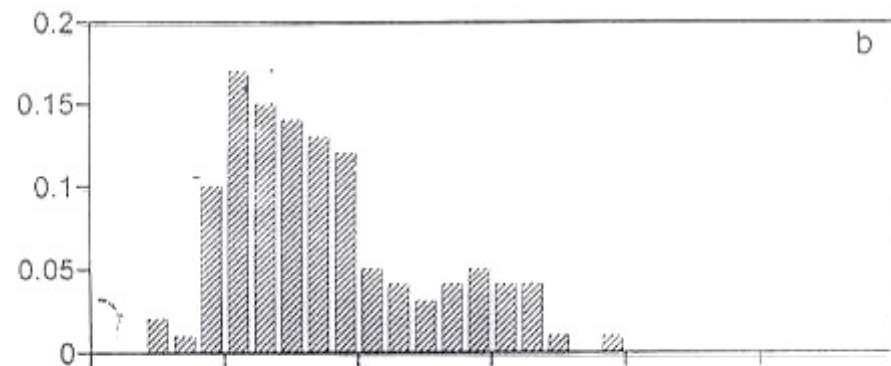
WZORCE W STRUKTURZE BIOCENOZ

- REDUNDANCJA
- ROZKŁAD LICZEBNOŚCI (STRUKTURA DOMINACJI)
- **STRUKTURA WIELKOŚCI CIAŁA**
DUŻO MAŁYCH, MAŁO DUŻYCH
- OGRANICZONE PODOBIEŃSTWO
- NISZA EKOLOGICZNA - KONKURENCJA
- REGUŁY SKŁADANIA
- SUKCESJA

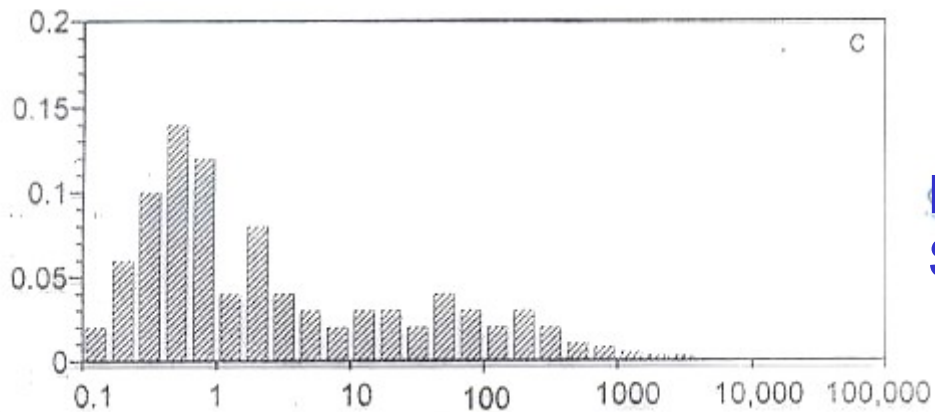
Proporcja liczby gatunków

SSAKI
LĄDOWE

PTAKI

RYBY
SŁODKOWODNE

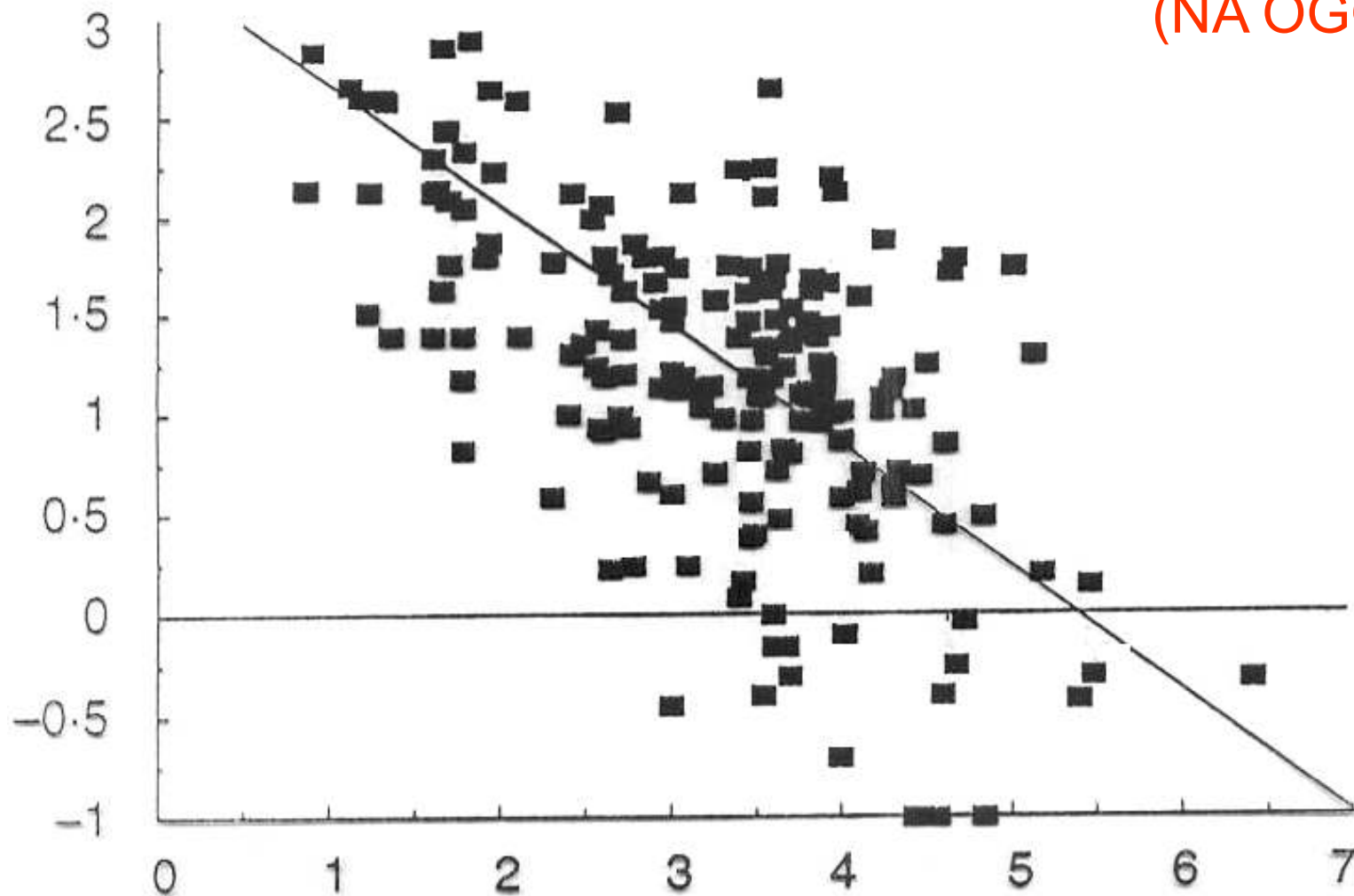
W DANEJ GRUPIE
TAKSONOMICZNEJ
PRZEWAŻAJĄ
GATUNKI
O MAŁYCH
ROZMIARACH
CIAŁA

Masa ciała (g)

ZAGĘSZCZENIE POPULACJI SSAKÓW W LASACH RÓWNIKOWYCH

GATUNKI MAŁE SĄ LICZEBNIEJSZE
(NA OGÓŁ)

$\log(\text{ZAGĘSZCZENIE POPULACJI; N/km}^2)$

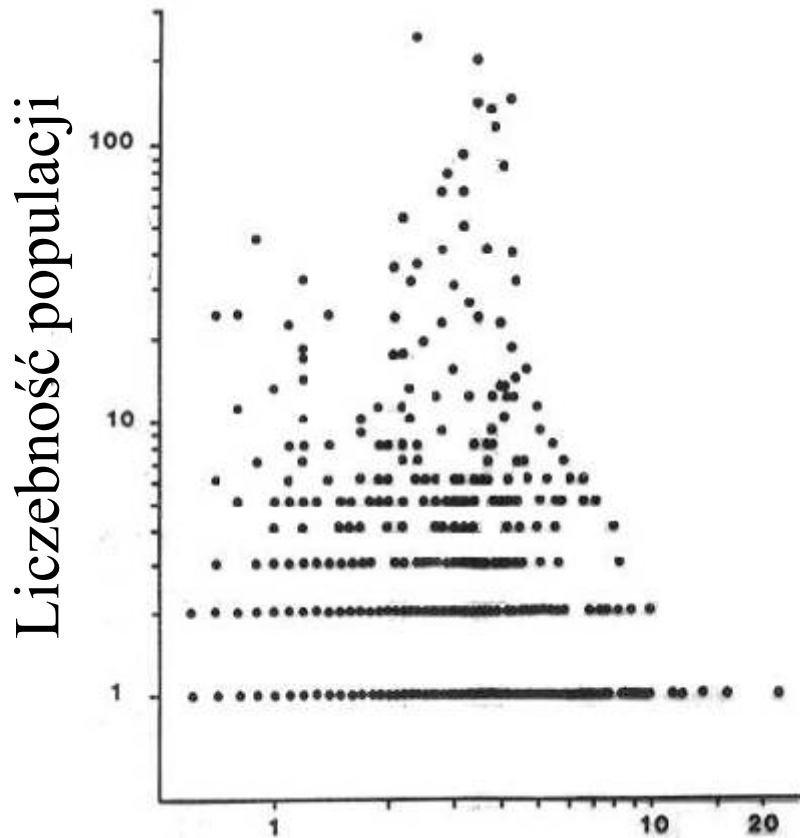

$\log(\text{MASA CIAŁA, g})$

Fa & Purvis 1997

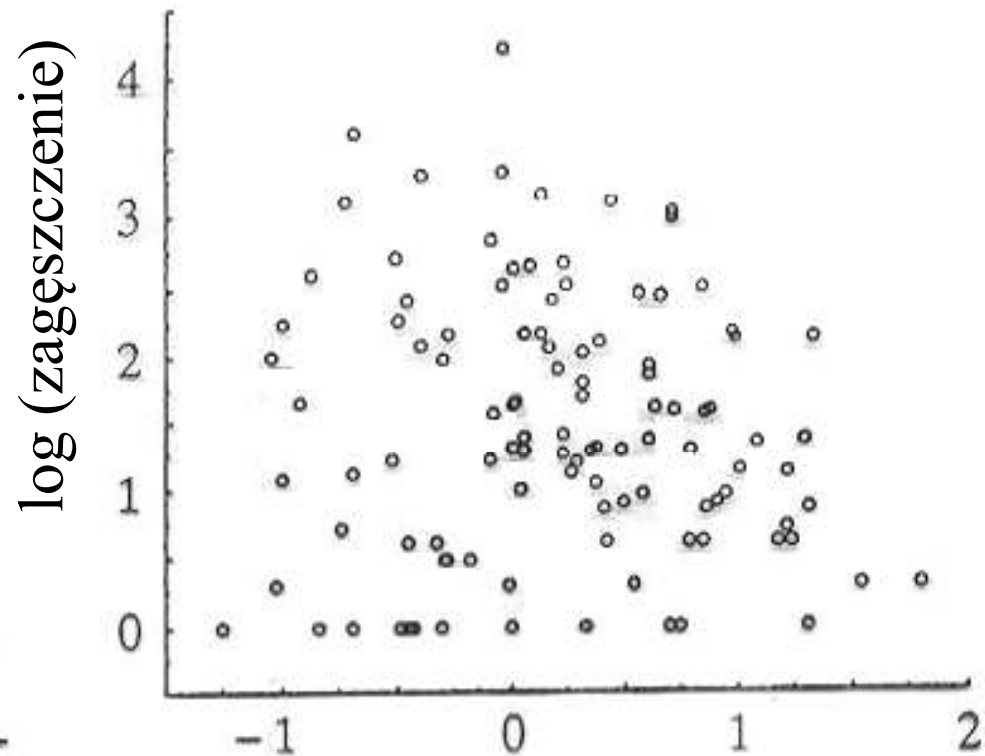

GATUNKI DUŻE SĄ MAŁO LICZEBNE,
Z MAŁYMI RÓŻNIE BYWA

Długość ciała [mm]

Chrząszcze na paprociach
w Brunei

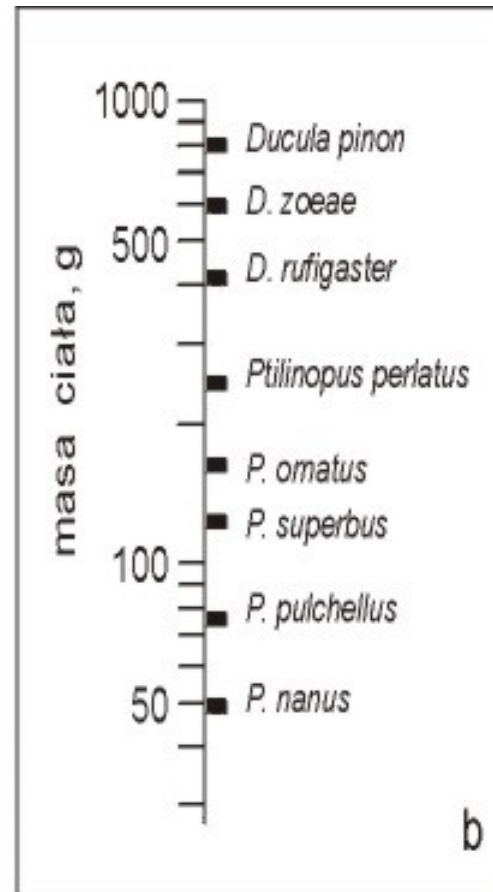
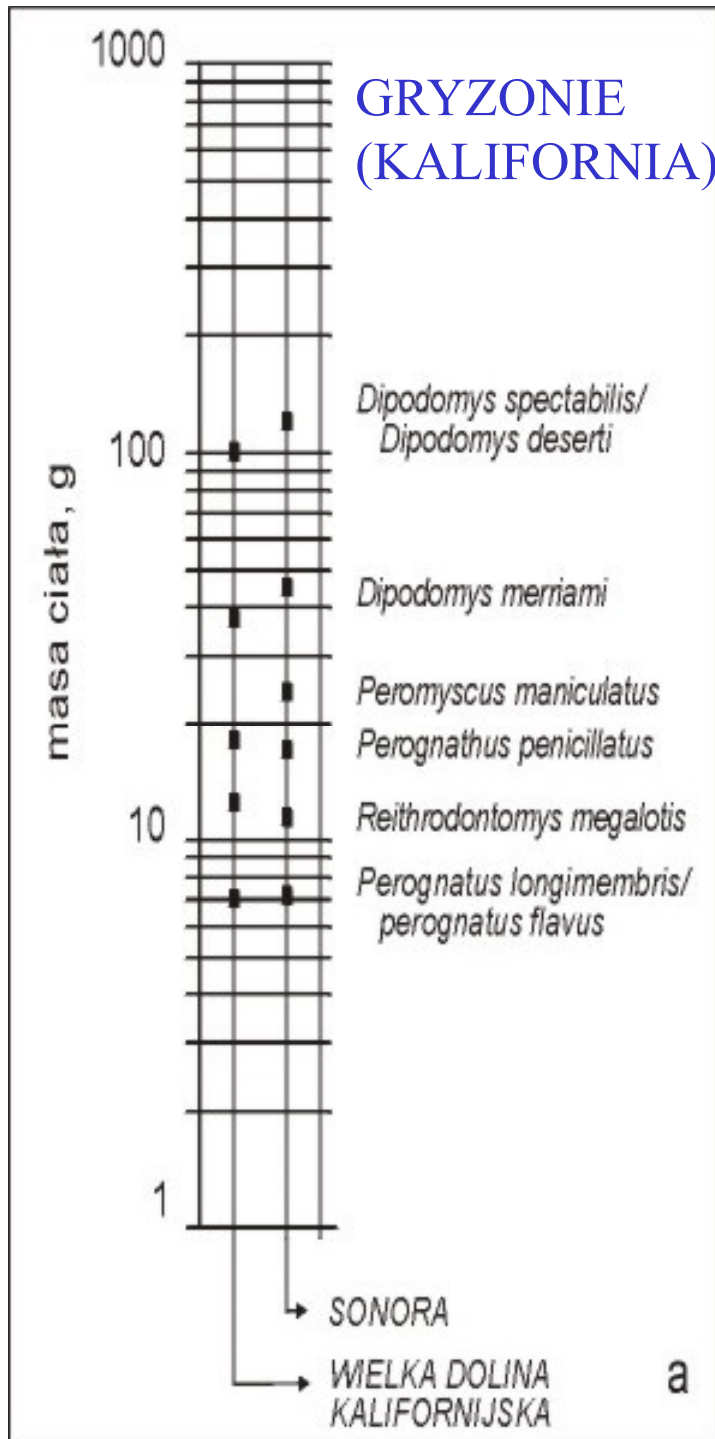

log (masa ciała, kg)

Ryby głębinowe
w Atlantyku

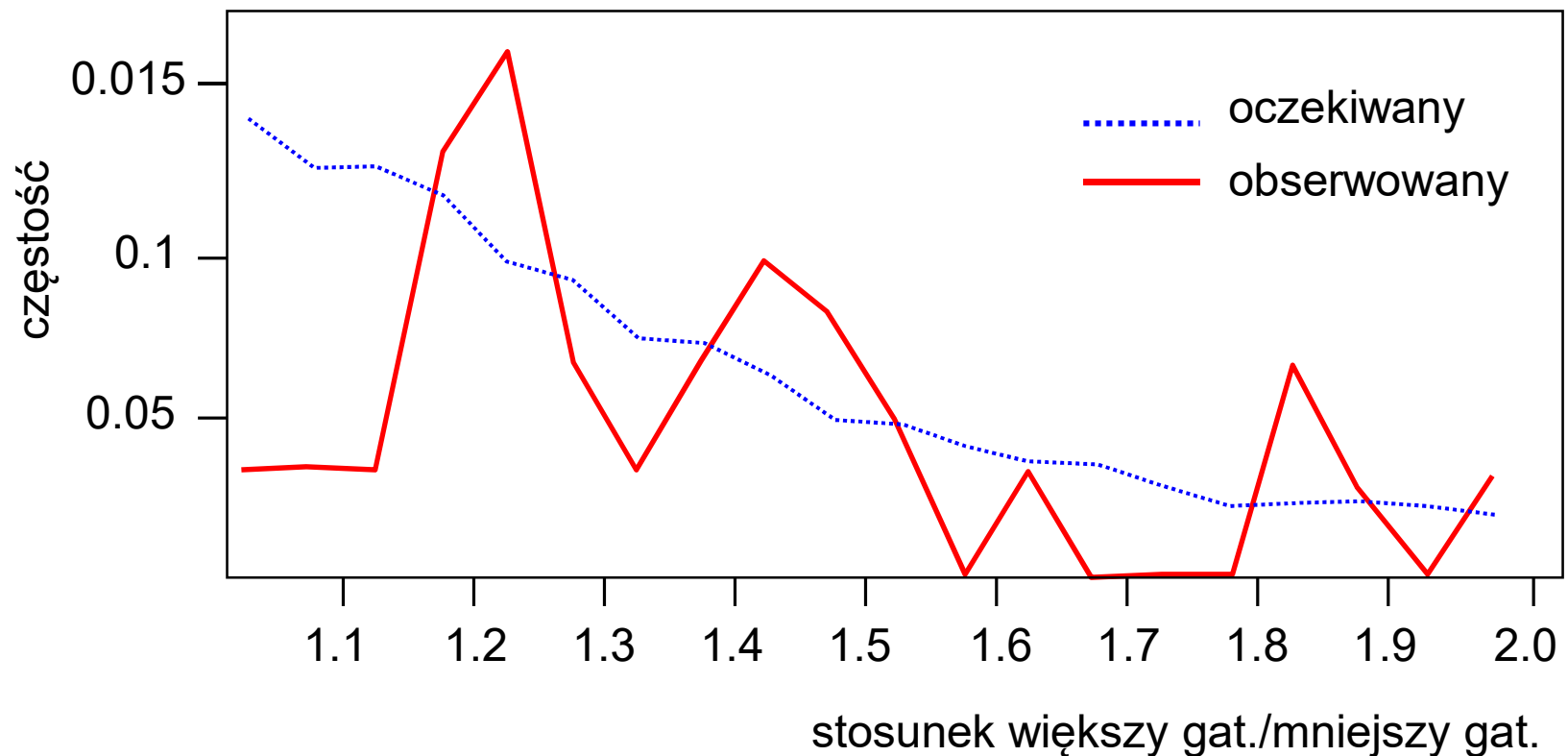
WZORCE W STRUKTURZE BIOCENÓZ

- REDUNDANCJA
- ROZKŁAD LICZEBNOŚCI (STRUKTURA DOMINACJI)
- STRUKTURA WIELKOŚCI CIAŁA
- **OGRANICZONE PODOBIEŃSTWO**
ZASADA HUTCHINSONA,
„ZASADA ELTONA”
- NISZA EKOLOGICZNA - KONKURENCJA
- REGUŁY SKŁADANIA

**REGULARNE ODSTĘPY WIELKOŚCI
CIAŁA KOEGZYSTUJĄCYCH
GATUNKÓW**

ZASADA OGRANICZONEGO PODOBIEŃSTWA (Hutchinson 1959) PRZYKŁAD SCHOENERA, 1984 (*Accipiter* sp.)

wg. Schoener, 1984

„ZASADA ELTONA”:

W lokalnych biocenozach stosunek liczby gatunków (S) do liczby rodzajów (G) jest mniejszy, niż w całych taksonach [„na skutek ograniczonego podobieństwa”]

gatunki: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 ... 99

79, 25, 55, 63, 40,
86, 24, 14

$$S/G = 8/7 = 1.14...$$

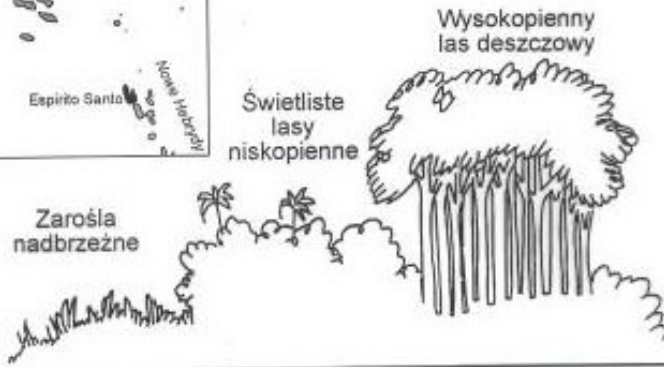
rodzaje: 1-9, 10-19, 20-29 ... 90-99
 $S/G = 99/9 = 11$

17,18,27,8
 $S/G = 4/3 = 1.33$

6, 55, 39, 1, 33, 21,
82, 46, 98, 4, 56, 5,
89, 45
 $S/G = 14/7 = 2$

WZORCE W STRUKTURZE BIOCENOZ

- REDUNDANCJA
- ROZKŁAD LICZEBNOŚCI (STRUKTURA DOMINACJI)
- STRUKTURA WIELKOŚCI CIAŁA
- OGRANICZONE PODOBIEŃSTWO
- **NISZA EKOLOGICZNA - KONKURENCJA**
  - „**DUCH MINIONEJ KONKURENCJI**”?
- REGULY SKŁADANIA

Nowa Gwinea

Chalcophaps indica

Chalcopaps stephani

Gallicolumba rufigula

Bagabag

Nowa Brytania,
Tolokiwa, Karkar

Espírito Santo

Diamond 1975

KONKURENCYJNY PODZIAŁ SIEDLISK (KONKURENCYJNE UWOLNIENIE (COMPETITIVE RELEASE)

Chalcophaps indica

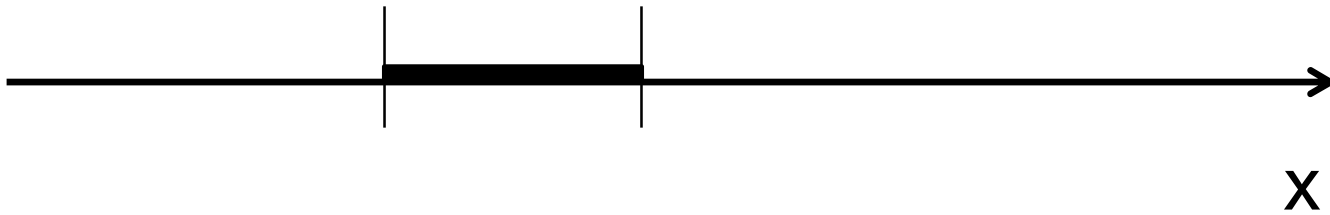
NISZA EKOLOGICZNA:

- **GRINNEL**: zbiór cech gatunku, pozwalający na przeżycie i wydanie potomstwa w warunkach konkurencji itd.
- **ELTON**: miejsce gatunku w środowisku biotycznym, wyznaczana przez interakcje z innymi gatunkami
  - Odum: „zawód gatunku”
- **MacFadyen, HUTCHINSON**: wielowymiarowa bryła w superprzestrzeni wyznaczonej przez osie zasobów środowiska

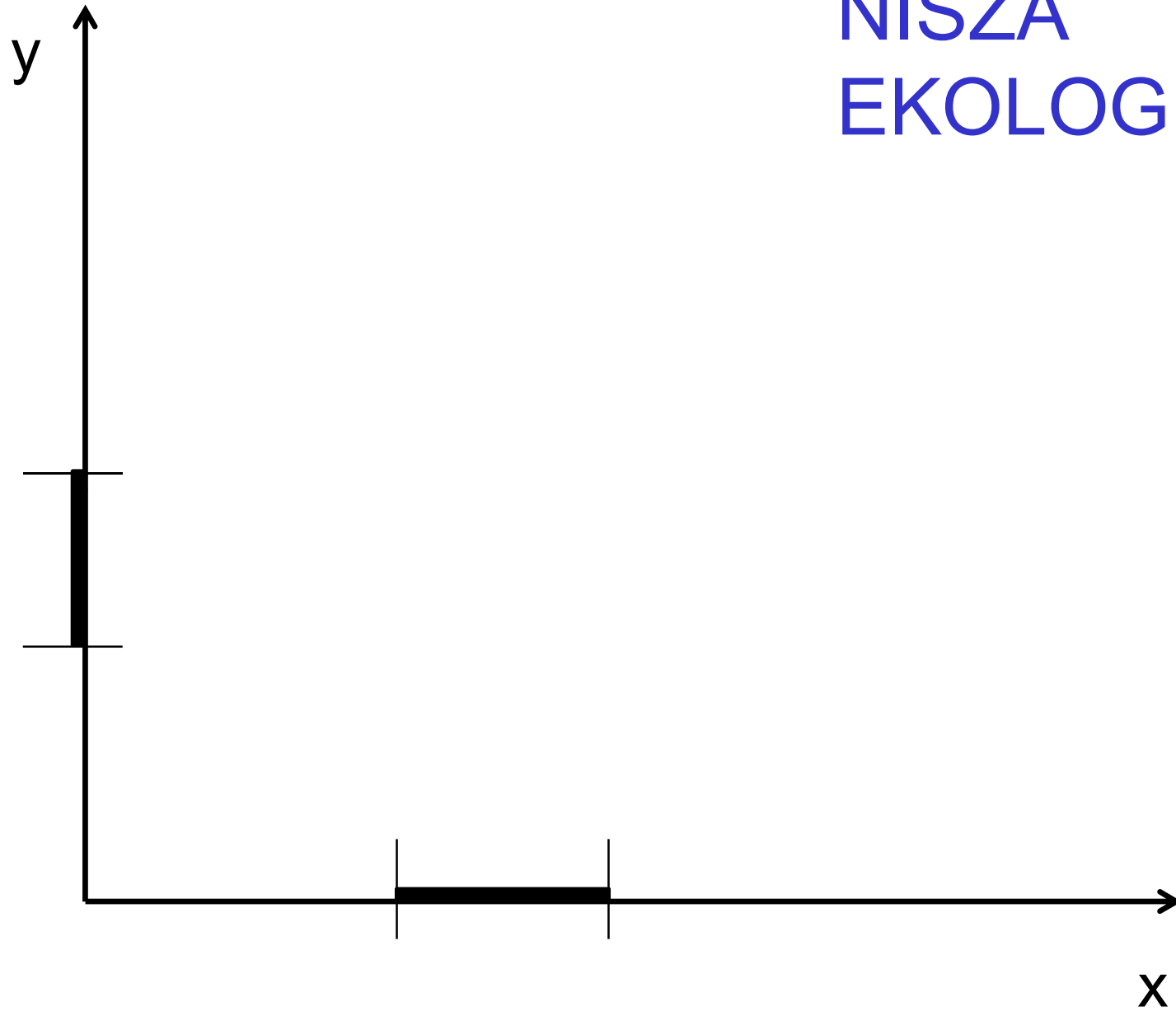
[Nisza fundamentalna, nisza realizowana]

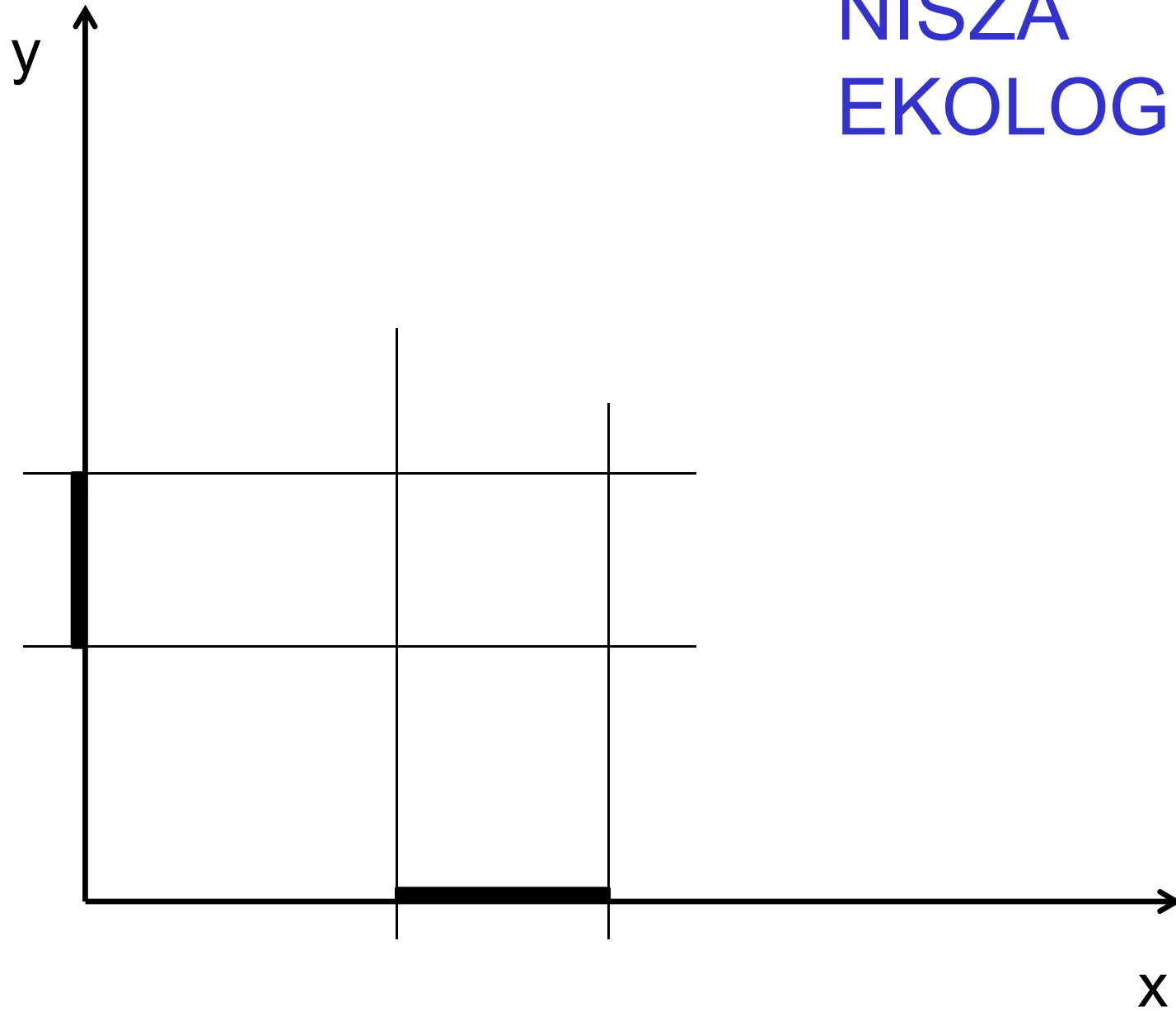
NISZA EKOLOGICZNA

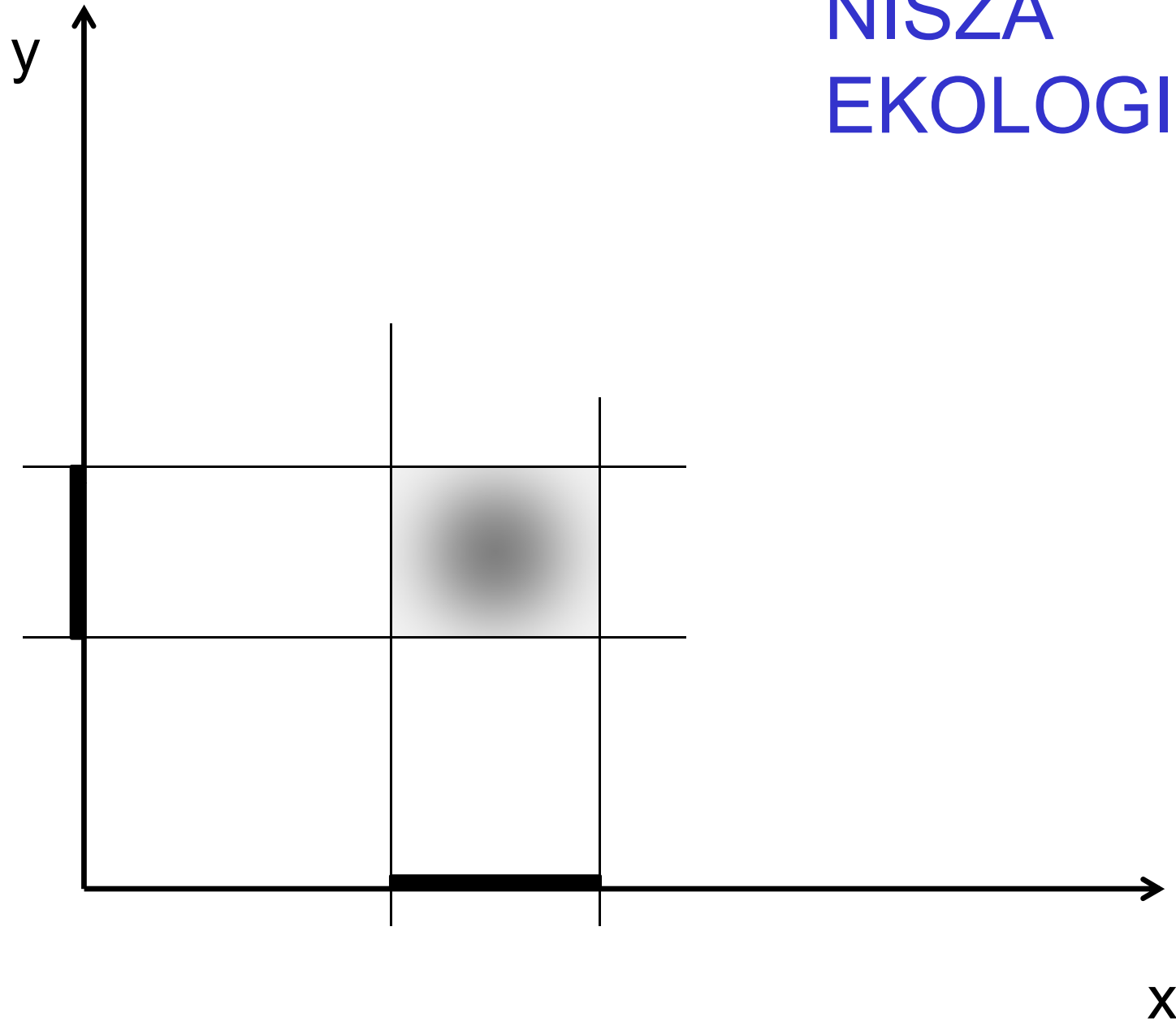
NISZA EKOLOGICZNA

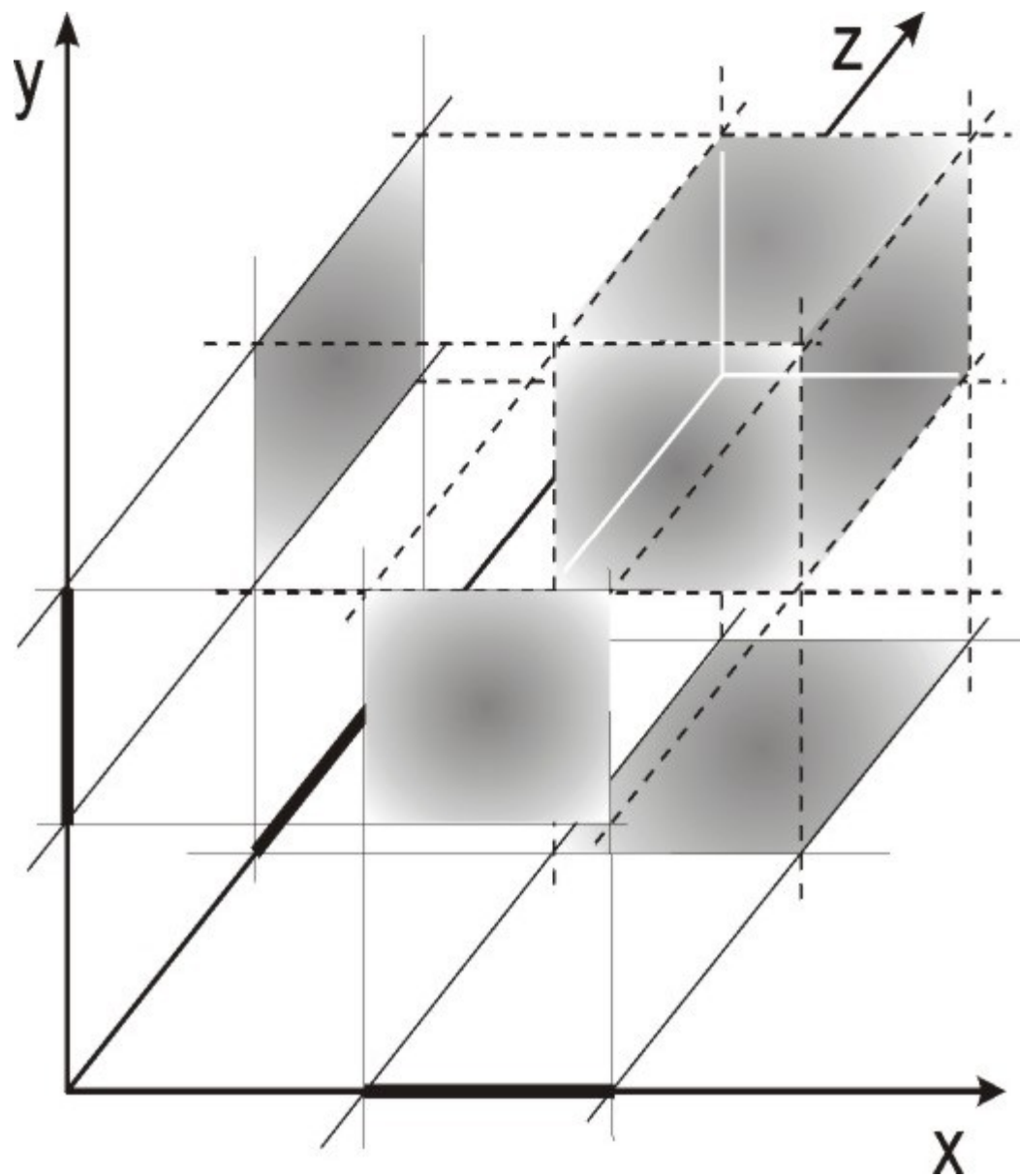

NISZA EKOLOGICZNA

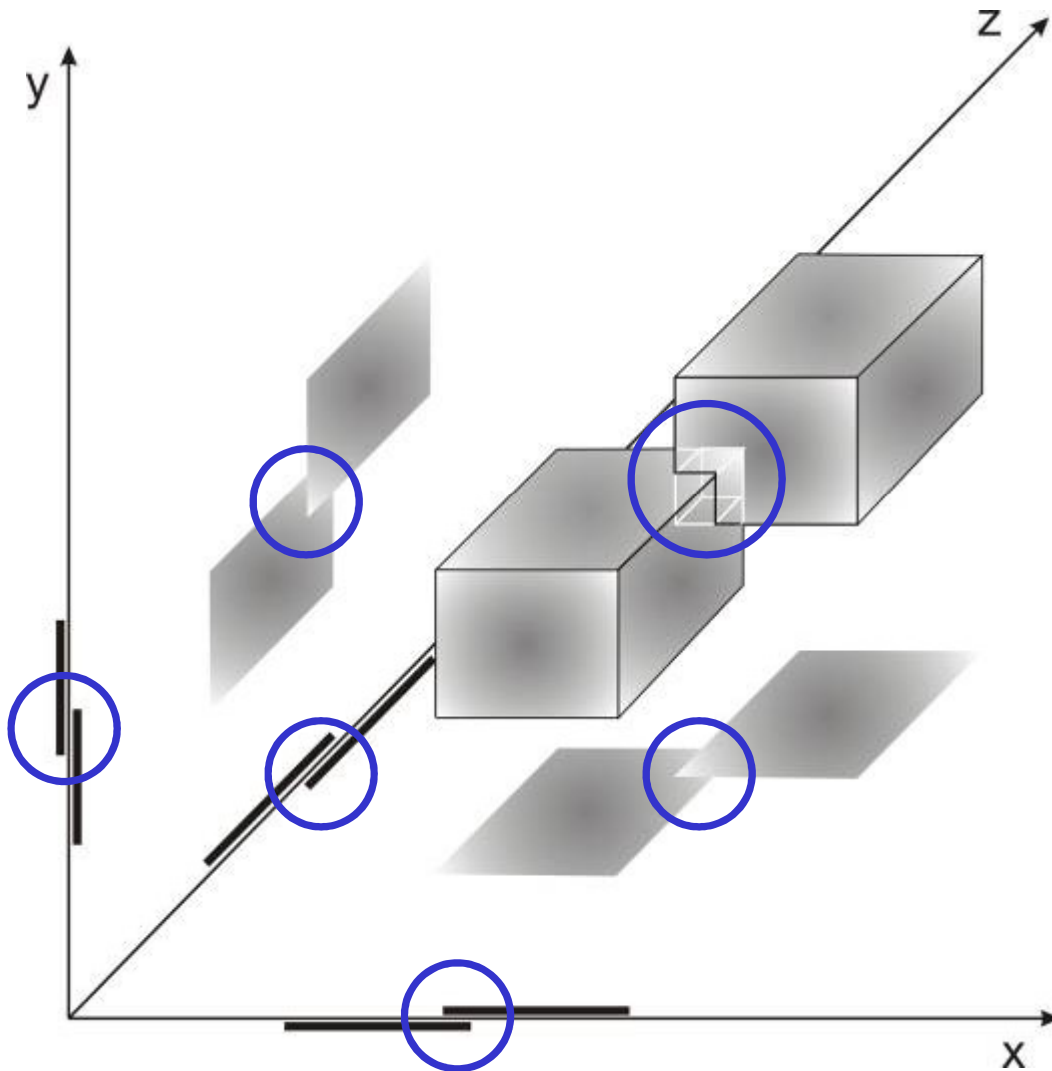
NISZA EKOLOGICZNA

NISZA
EKOLOGICZNA

NAKŁADANIE NISZ

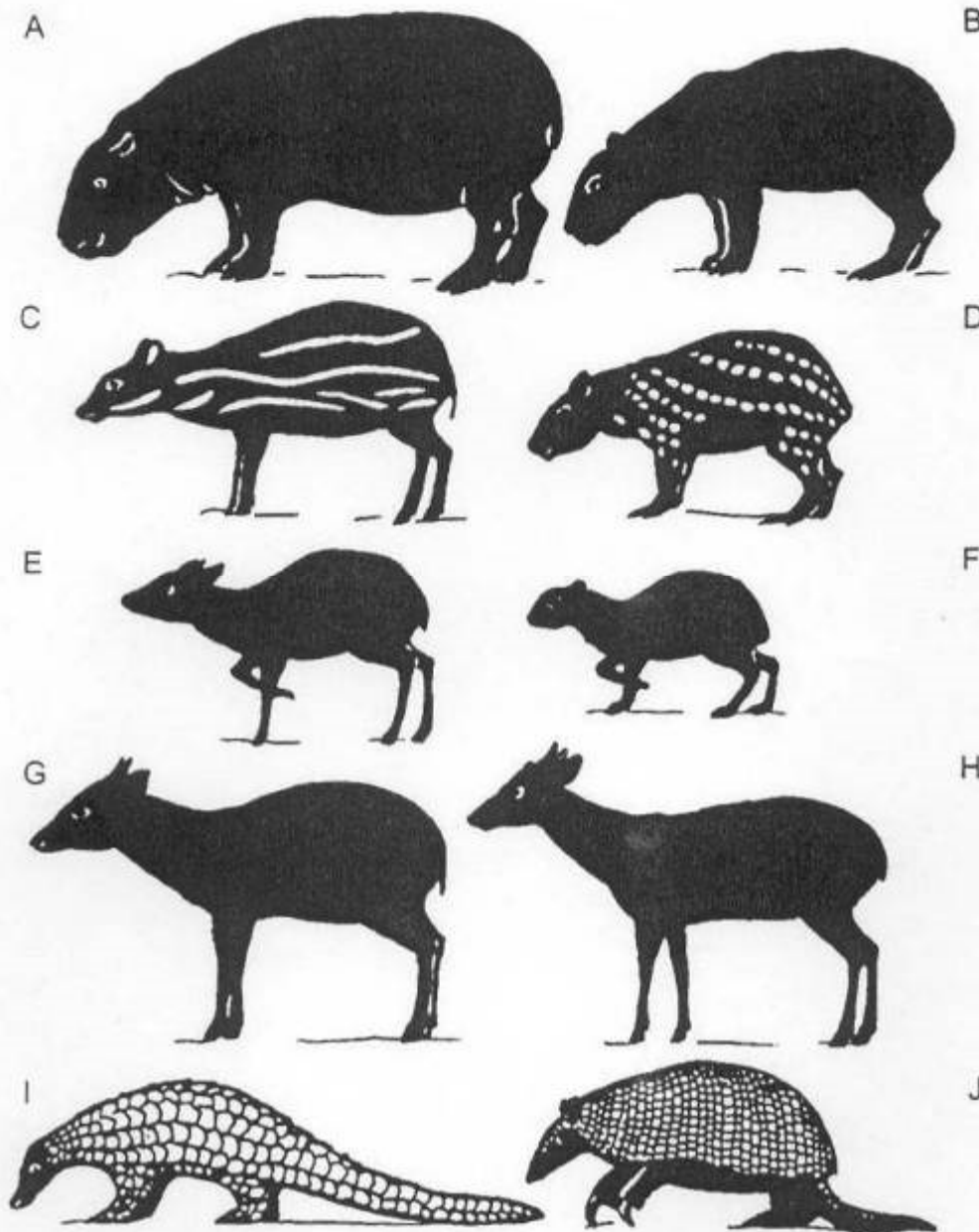
WZORCE W STRUKTURZE BIOCENÓZ

- REDUNDANCJA
- ROZKŁAD LICZEBNOŚCI (STRUKTURA DOMINACJI)
- STRUKTURA WIELKOŚCI CIAŁA
- OGRANICZONE PODOBIEŃSTWO
- NISZA EKOLOGICZNA - KONKURENCJA
- **REGUŁY SKŁADANIA**

PRZYPADEK CZY KONIECZNOŚĆ?

AFRYKA

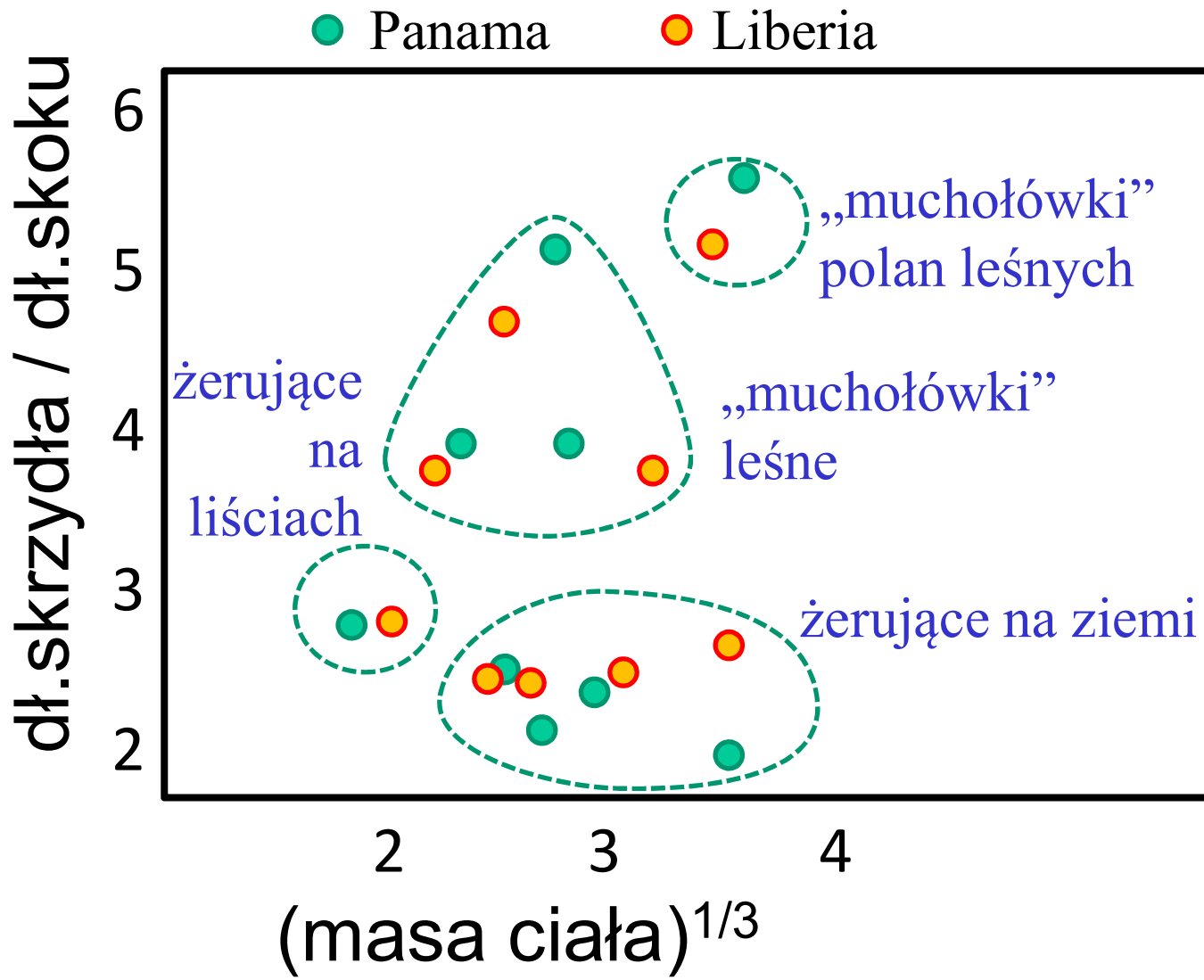
AMERYKA PD.

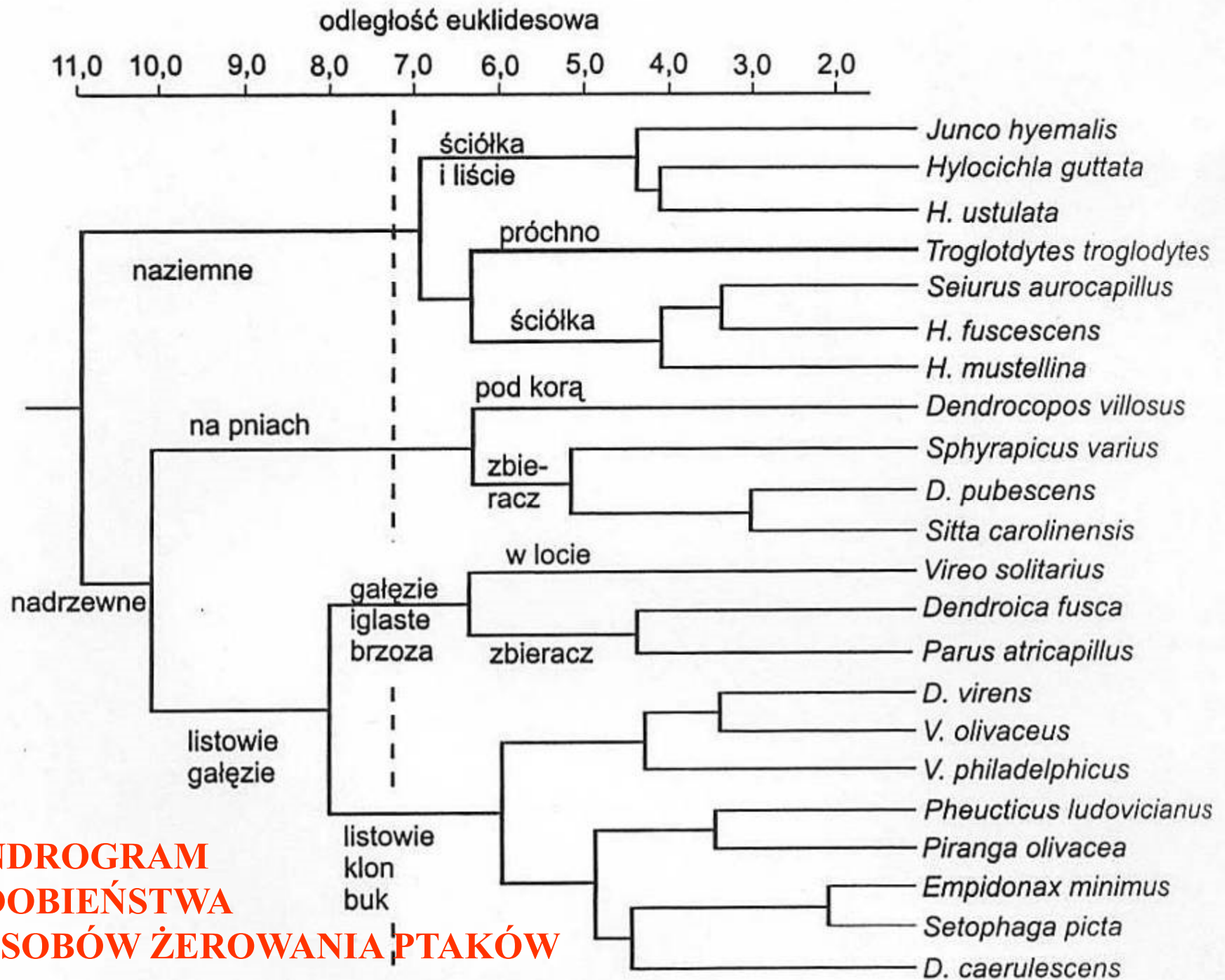
KONWERGENCJA
MORFOLOGICZNA
GATUNKÓW
W ZESPOŁACH
LASÓW DESZCZOWYCH
AFRYKI
I AMERYKI PD.

PODOBIEŃSTWO MORFOLOGICZNE PTAKÓW WRÓBLOWATYCH

Karr & James 1975

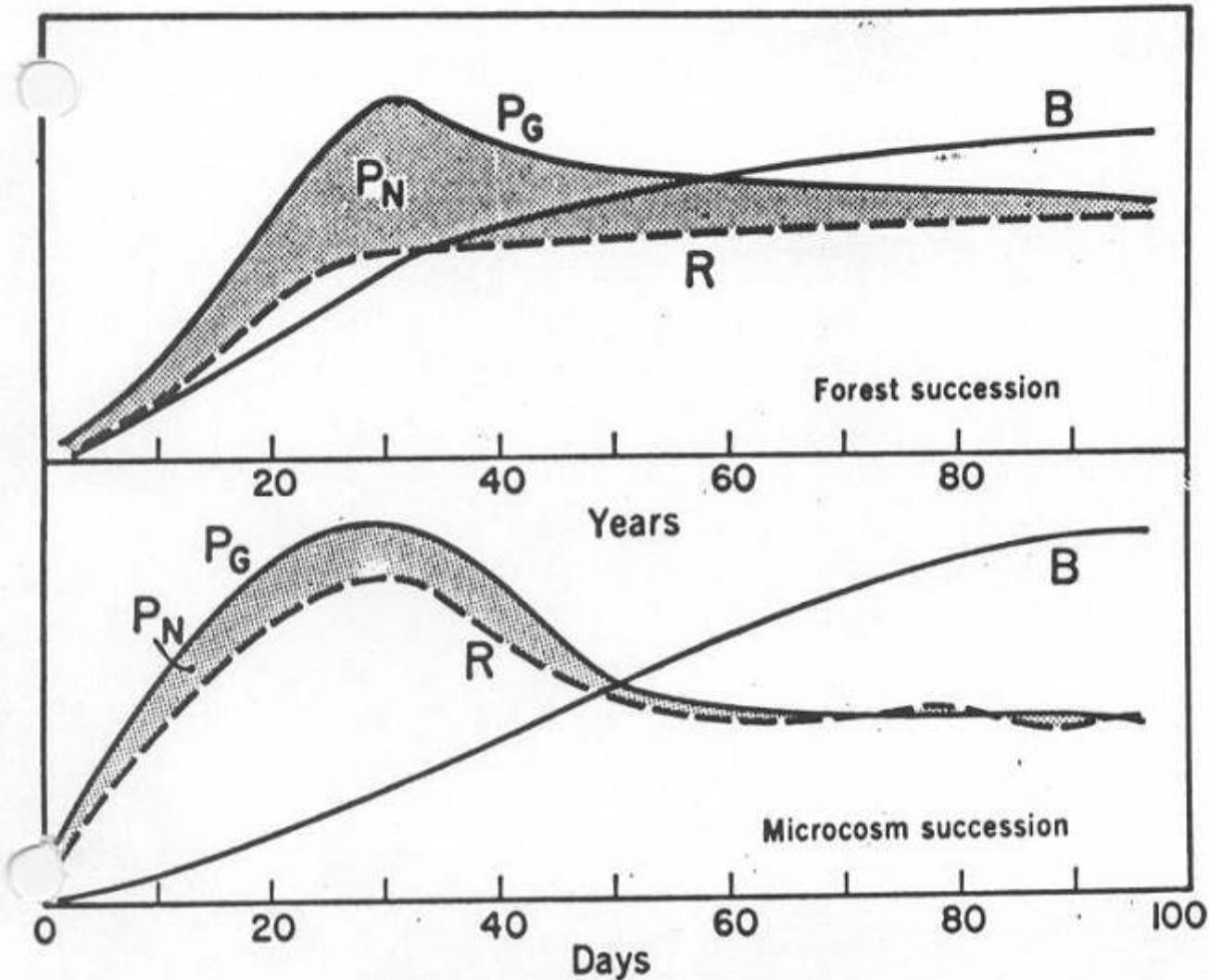
**DENDROGRAM
 PODOBIENSTWA
 SPOSOBÓW ŻEROWANIA PTAKÓW**

DYNAMIKA BIOCENOZY

- SUKCESJA

DETERMINACJA CZY LOSOWOŚĆ

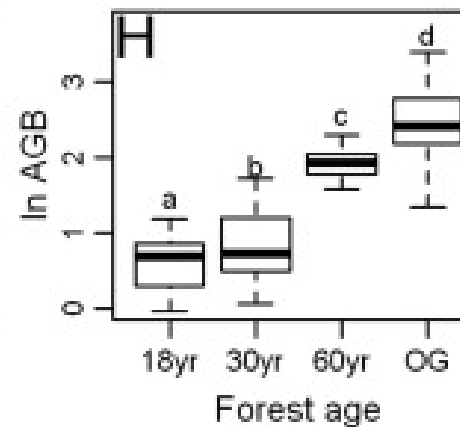
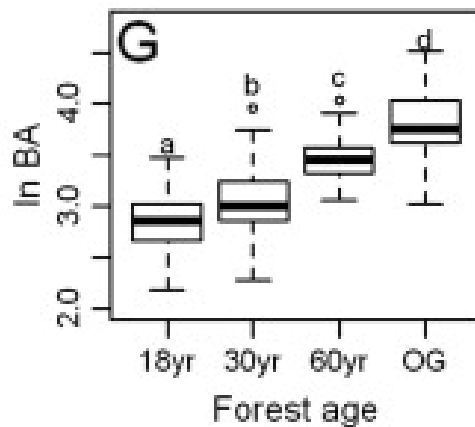
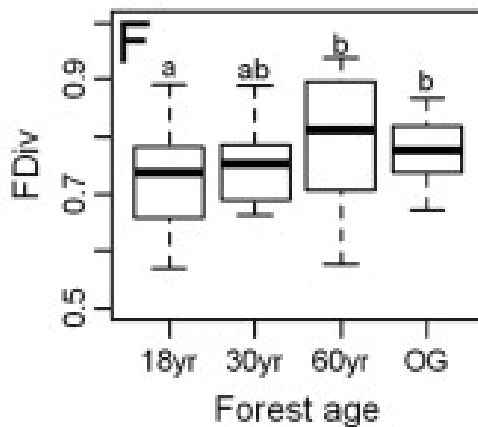
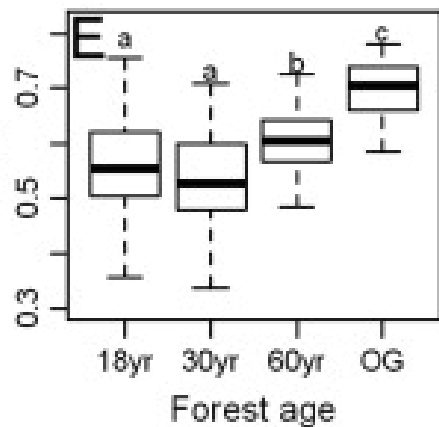
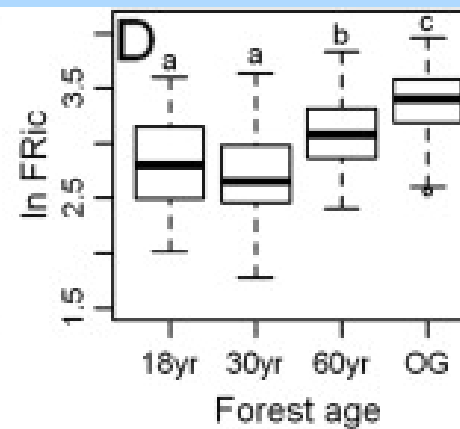
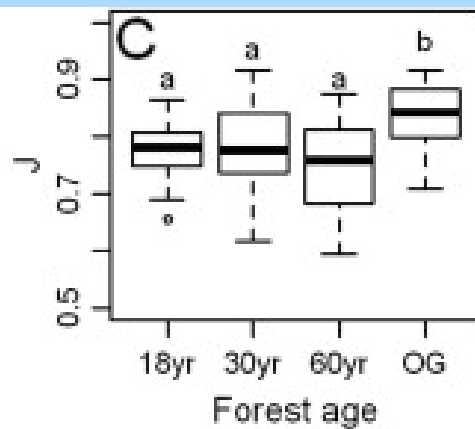
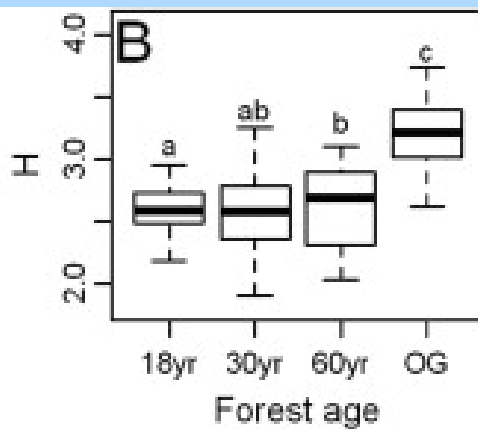
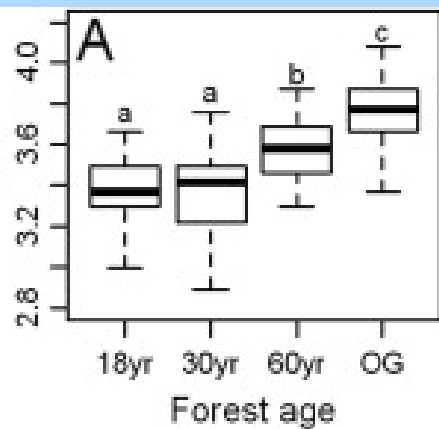
ZMIANY W EKOSYSTEMACH W CZASIE SUKCESJI WG ODUMA

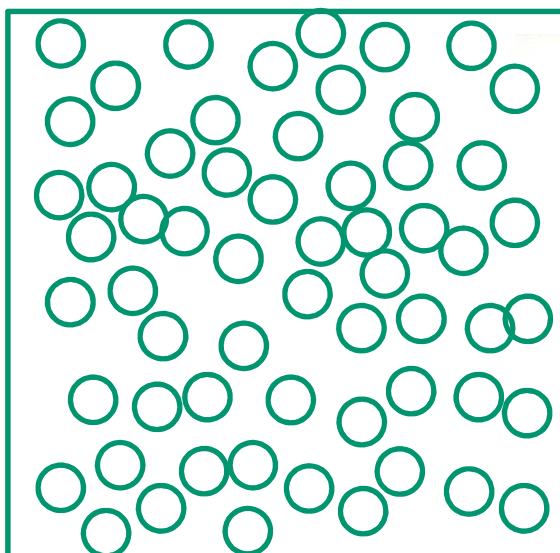

LAS

AKWARIUM

Fig. 1. Comparison of the energetics of succession in a forest and a laboratory microcosm. P_G , gross production; P_N , net production; R , total community respiration; B , total biomass.

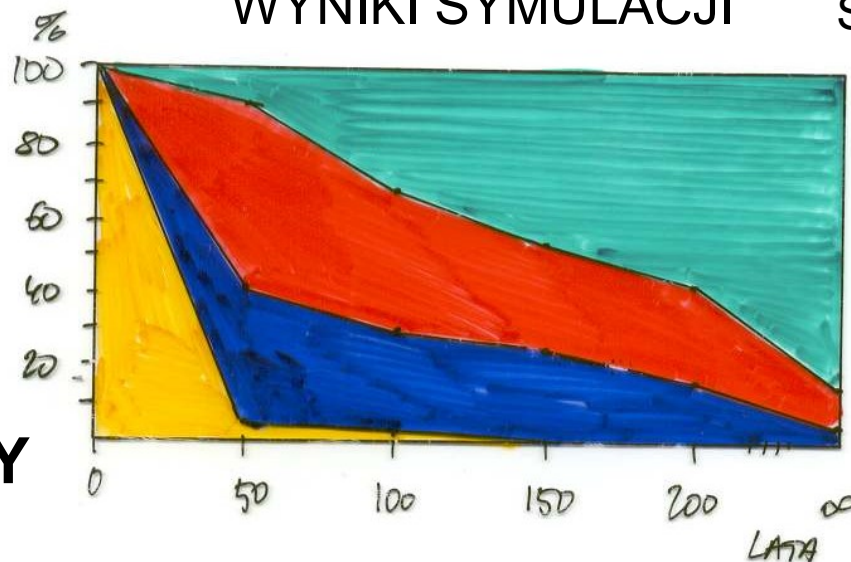
MODEL HORNA (1981)

Obecny gatunek	Prawdopodobieństwo zastąpienia za 50 lat przez:			
	<i>Betula</i>	<i>Nyssa</i>	<i>Acer</i>	<i>Fagus</i>
<i>Betula</i>	0,05	0,36	0,50	0,09
<i>Nyssa</i>	0,01	0,57	0,25	0,17
<i>Acer</i>	0,0	0,14	0,55	0,31
<i>Fagus</i>	0,0	0,01	0,03	0,96

- *Betula*
- *Nyssa*
- *Acer*
- *Fagus*

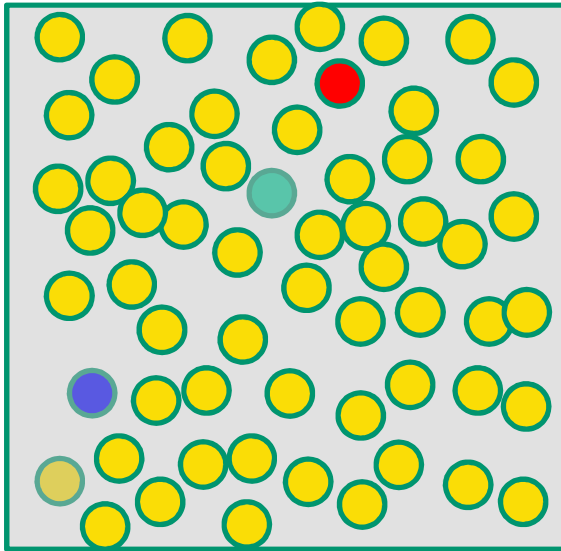
SUKCESJA: STOCHASTYCZNY MODEL HORNA

WYNIKI SYMULACJI

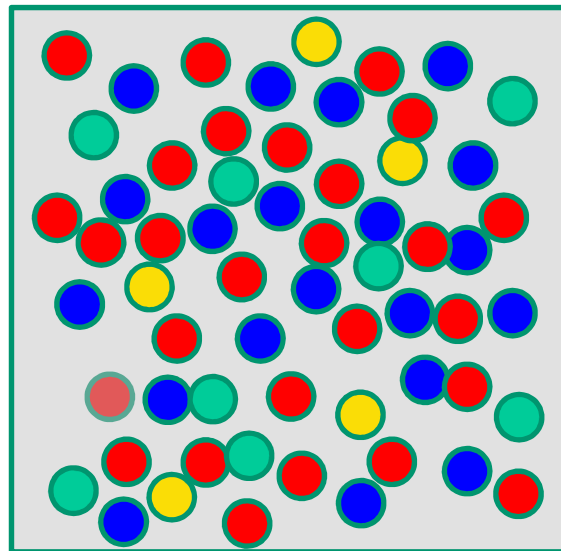

SKŁAD STARODRZEWU

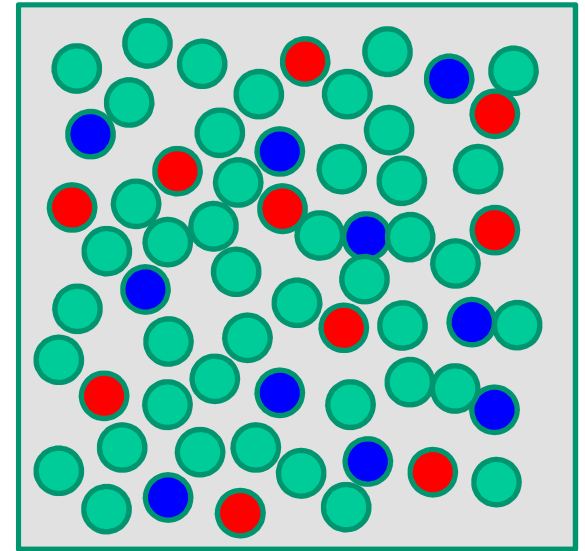

0

50

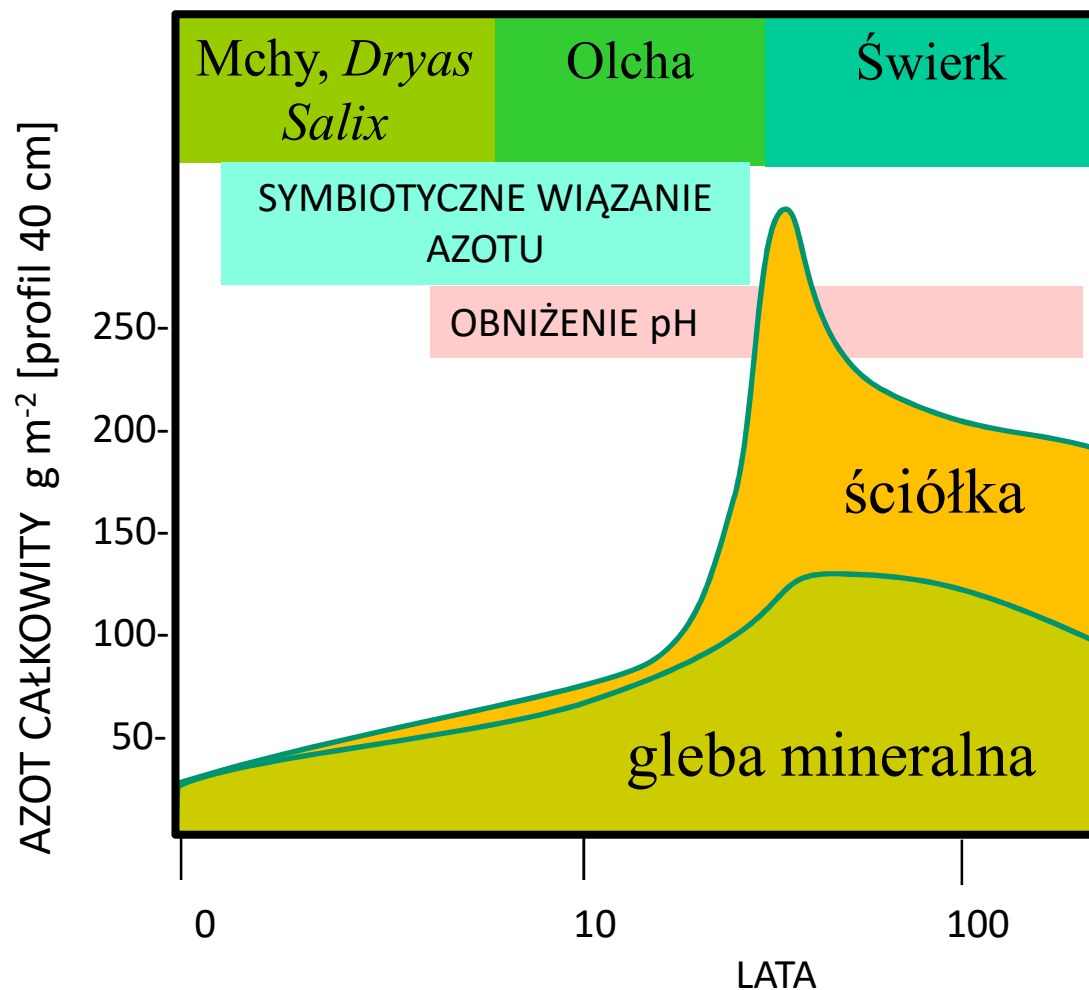
200

● *Betula*

● *Nyssa*

● *Acer*

● *Fagus*

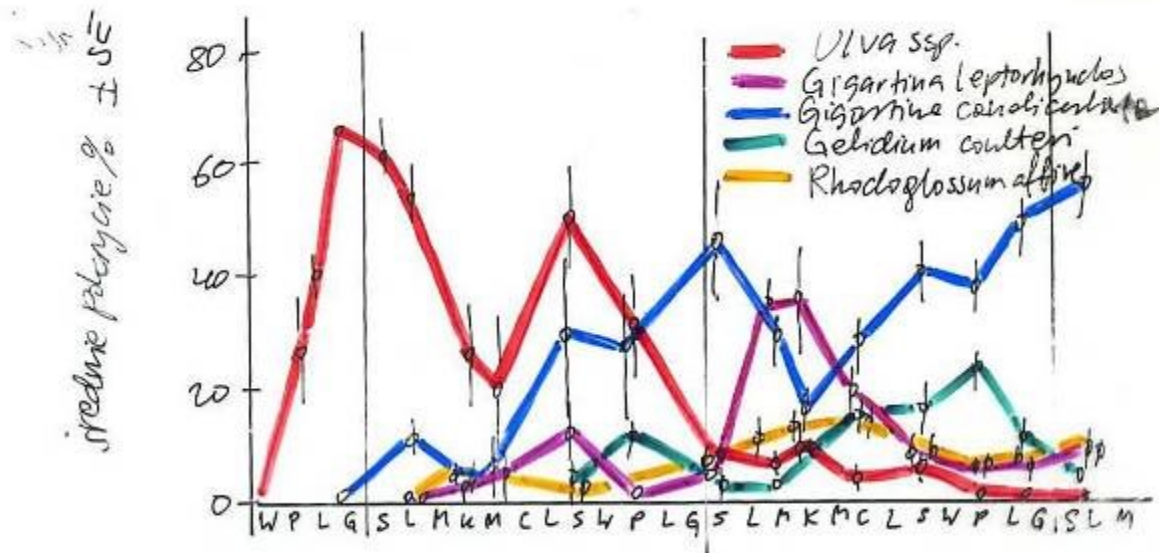

SUKCESJA PIERWOTNA EFEKT „UŁATWIANIA”

ZMIANY AZOTU
GLEBOWEGO
W SUKCESJI
(TEREN ODSŁONIĘTY
PRZEZ LODOWIEC)

Glacier Bay,
Alaska
(Begon, Harper, Townsend)

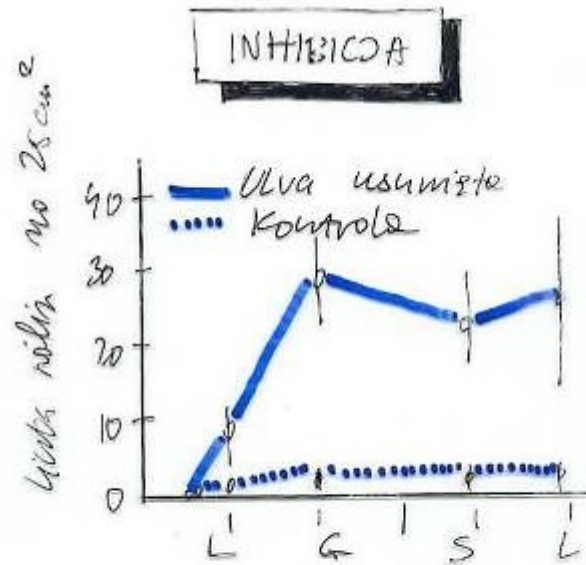

SUKCESJA GLONÓW NA KONSTRUKCJACH BETONOWYCH

SUKCESJA PIERWOTNA

EFEKT INHIBICJI

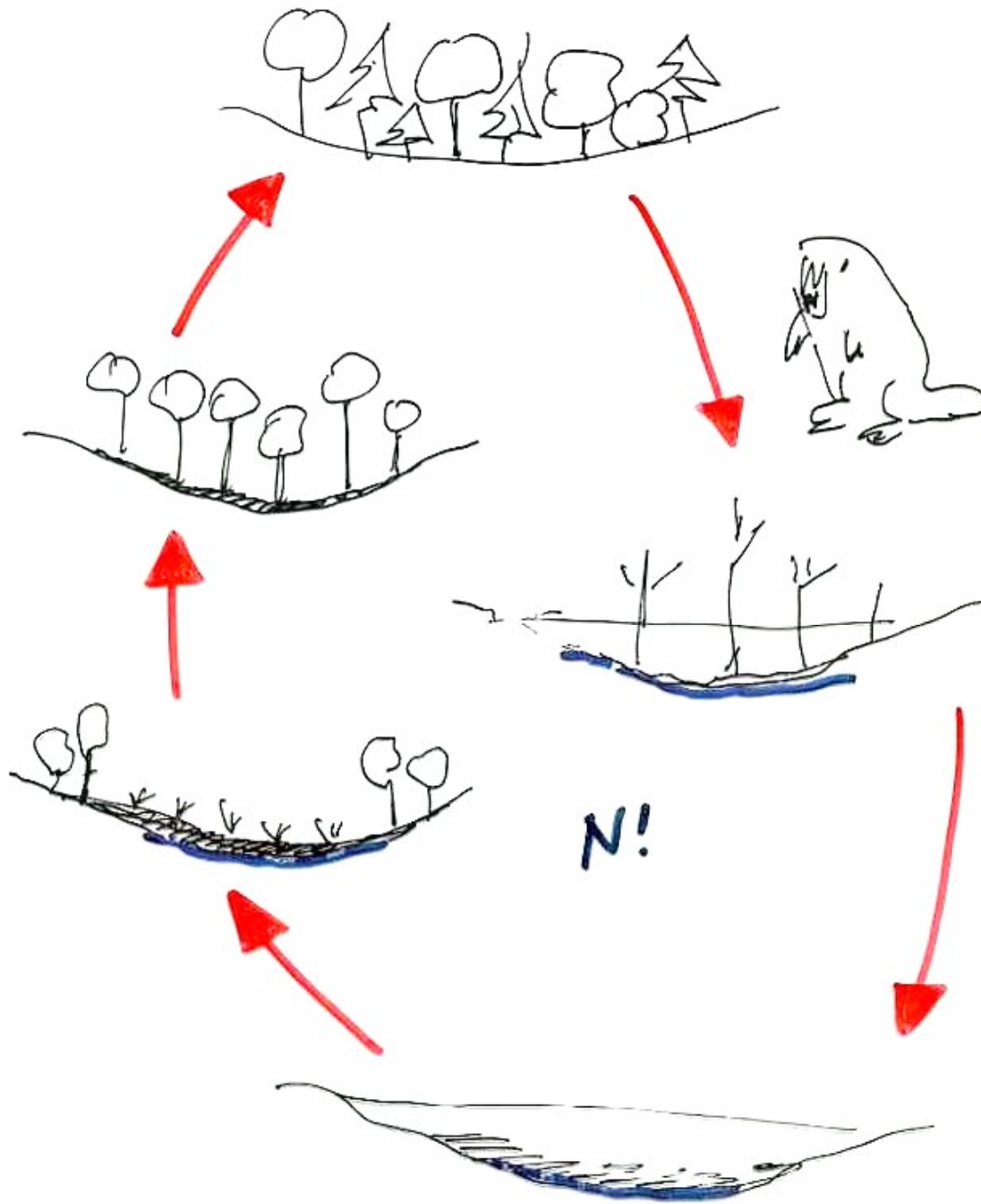
(Eksperyment Somo 1973)

„CYKL KLIMAKSOWY”

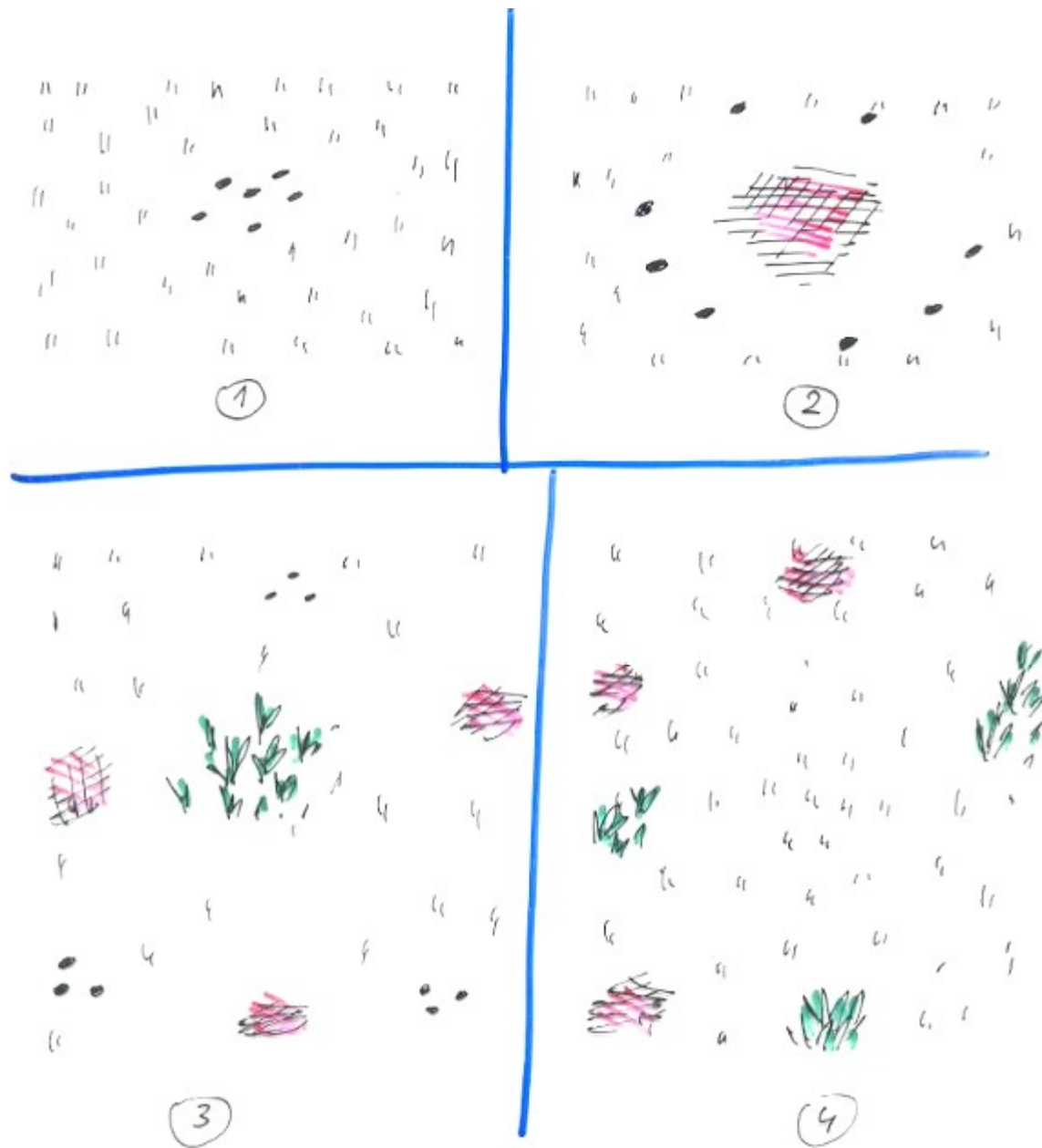
(Remmert, 1985)

CYKL
ZABURZENIOWY

CYKL
MOZAIKOWY

**SCHEMAT CYKLU KLIMAKSOWEGO
W MONGOLSKIM STEPIE**

© jw

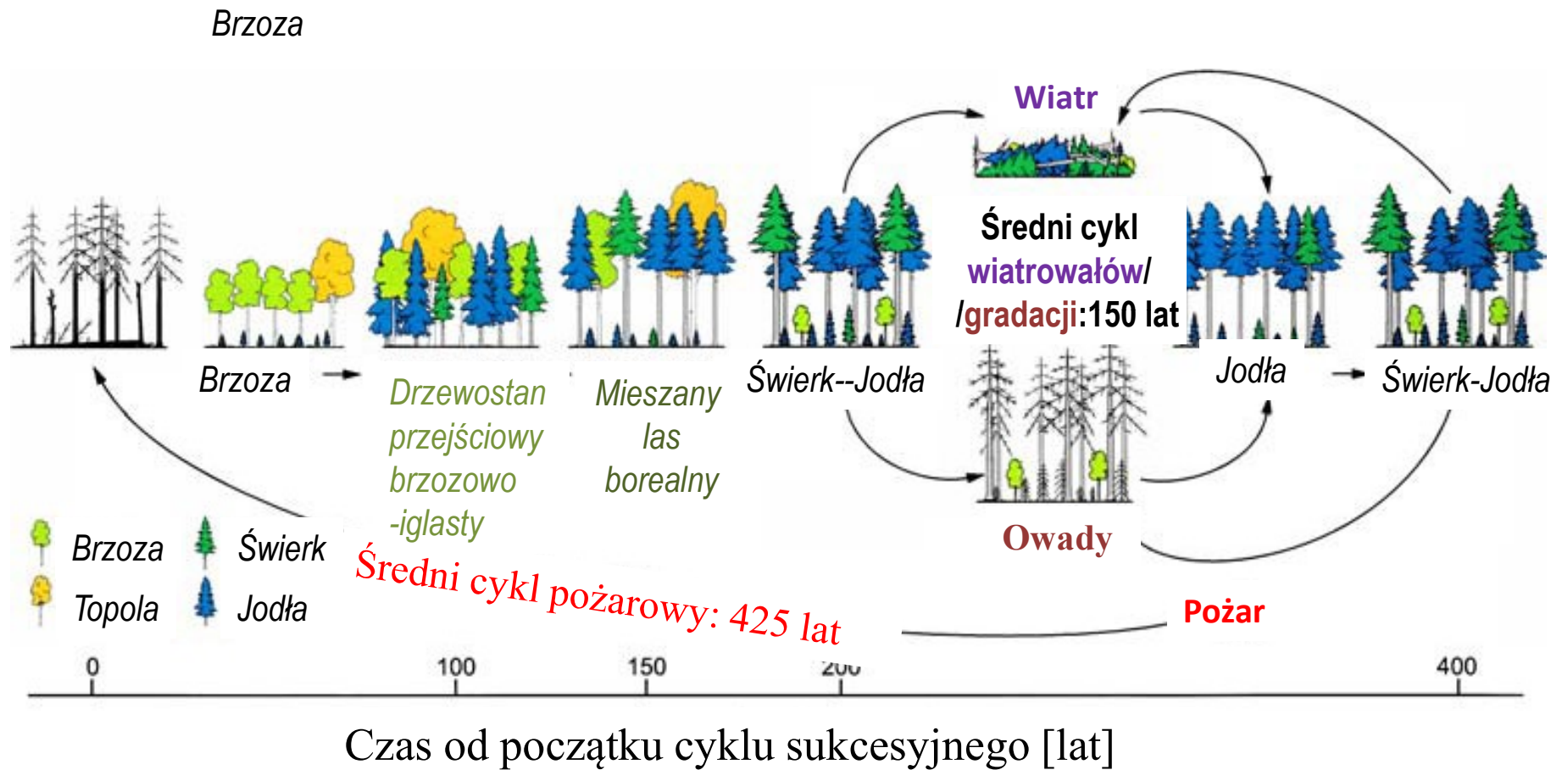
Sabah, Borneo (Malezja)

„FOREST GAP“

LUKA W DRZEWOSTANIE Sabah, Borneo (Malezja)

SCHEMAT CYKLU SUKCESYJNO-ZABURZENIOWEGO W TAJDZE SYBERYJSKIEJ

Puszcza Białowieska

GRADACJA KORNIKA W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

GRADACJA KORNIKA W PUSZCZY

Dzięcioł trójlapczasy
(*Picoides tridactylus*)

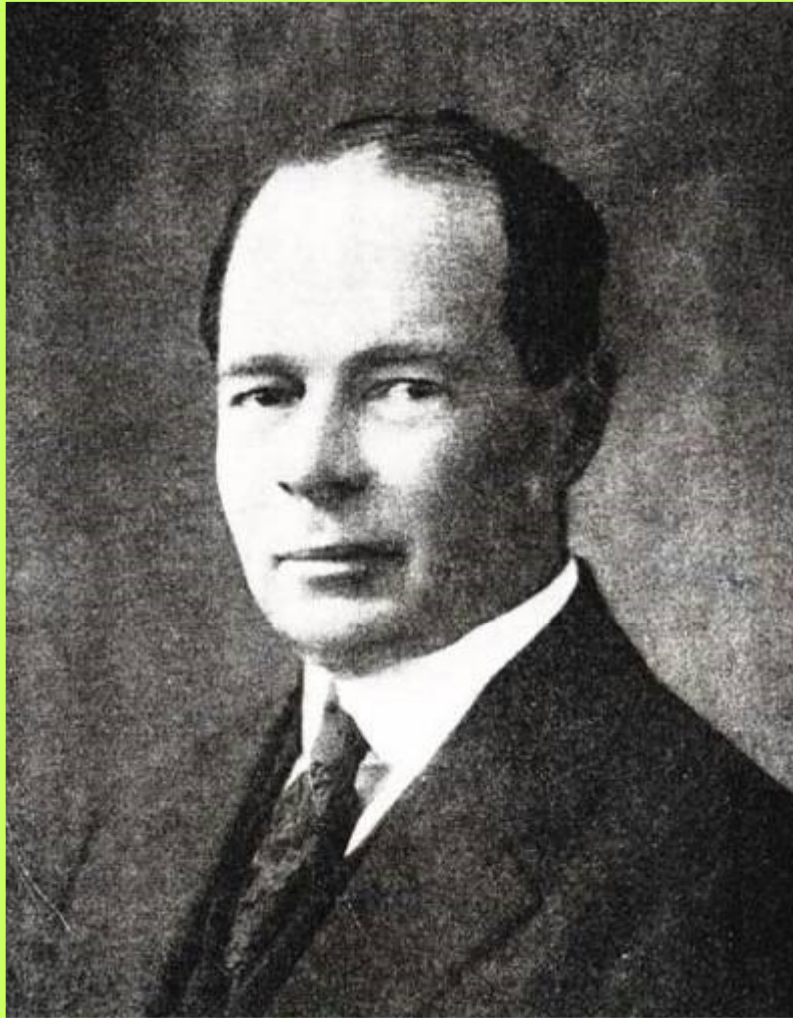
Fot. Adam Wajrak, Piotrowski & Jaroszewicz 2015

„RÓWNOWAGA W PRZYRODZIE”

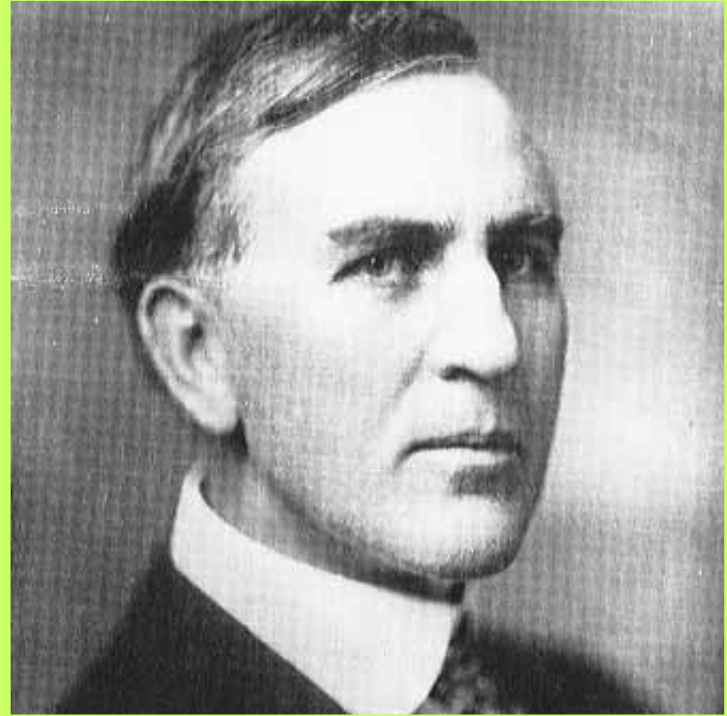
RÓWNOWAGA W LOKALNYM EKOSYSTEMIE (biocenozie):

- **STAŁY SKŁAD GATUNKOWY?**
- **STAŁA BIOMASA?**

RÓWNOWAGOWE MODELE BIOCENOZY

Cowles

Clements

KONCEPCJA EKOSYSTEMU KLIMAKSOWEGO F. CLEMENTSA (1916)

Struktura biocenozy: skład gatunkowy i proporcje liczebności populacji

- zmierzają deterministycznie do stanu stabilnej równowagi – „klimaksu”;
- ekosystem jest „superorganizmem”
- [sprzeczność z teorią ewolucji]

- obserwacje **sukcesji**
- **klimaks** - centralne pojęcie (ówczesnej) ekologii
- **biom**
- **superorganizm**: *„jednostka roślinna, klimaks, jest organiczną jednością. Jak organizm powstaje, rośnie, dojrzewa i umiera.... Klimaks jest dorosłym organizmem. ... Sukcesja to proces reprodukcji i tak jak u osobnika prowadzi do dojrzałej formacji roślinnej”* (Clements, 1916)

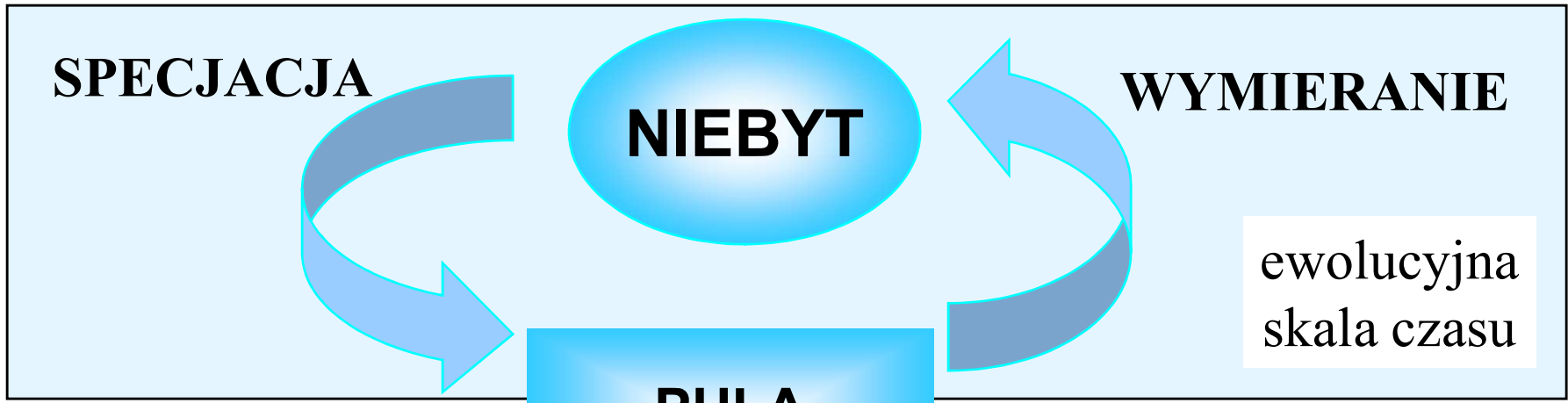
Gleason
(1882–1975)

„INDYWIDUALISTYCZNA”
KONCEPCJA
H. A. GLEASONA (1917, 1926)

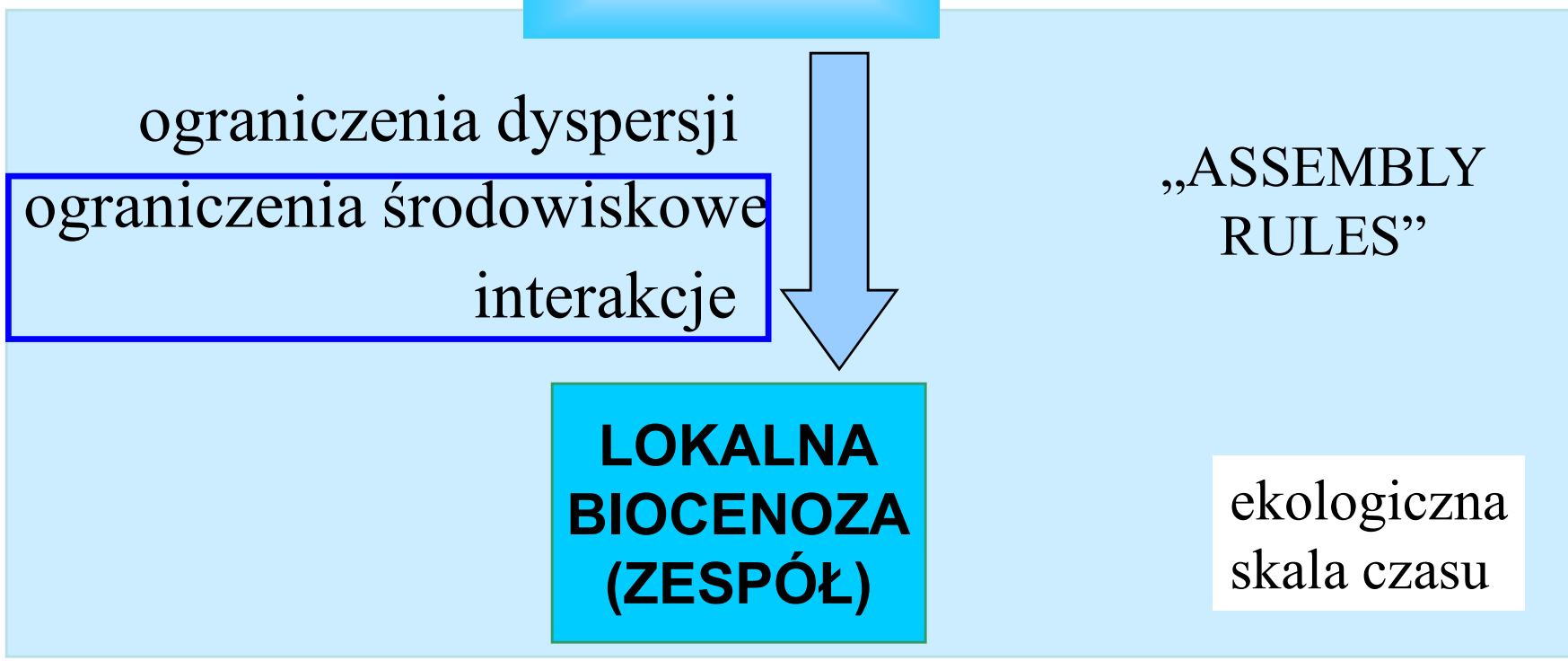
Struktura biocenozy: skład gatunkowy i proporcje liczebności populacji

- zależą wyłącznie od właściwości organizmów
- decydują warunki fizyczne i przypadek
- [zgodność z teorią ewolucji]

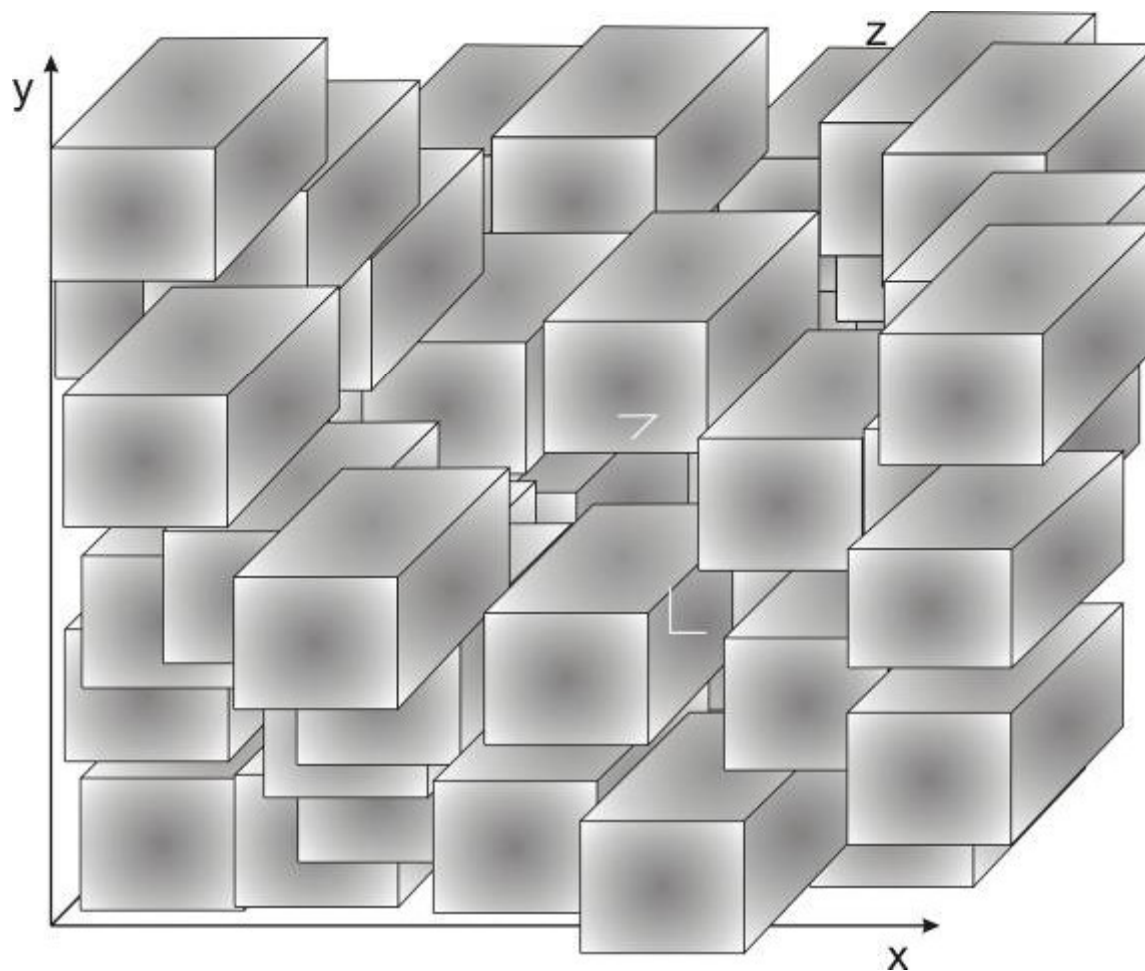
historia = przypadek

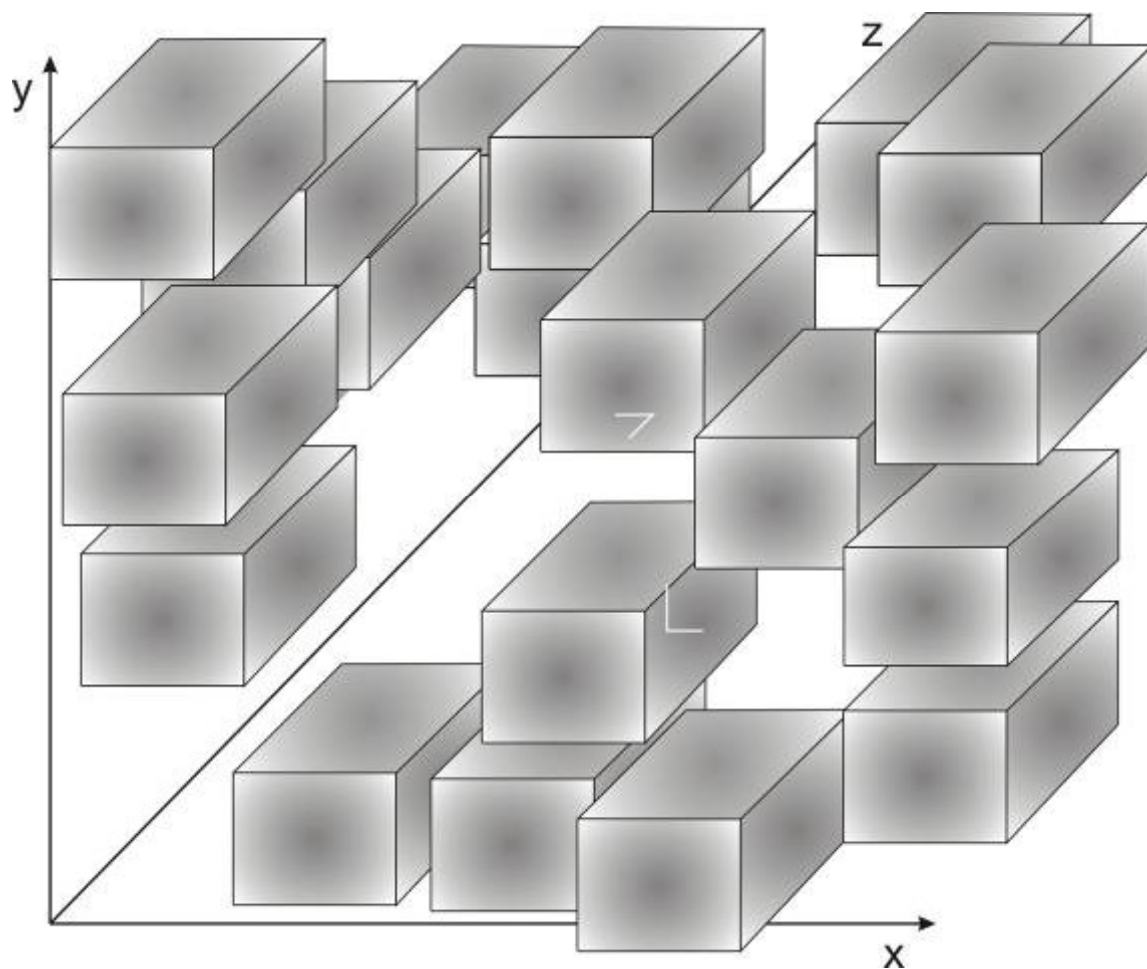

Koncepcja oparta na teorii niszy

- **Konkurencja**
- Zasada konkurencyjnego wypierania (Gause)
- Ograniczone podobieństwo
- Przesunięcie nisz (nisza fundamentalna / nisza realizowana)
- Rozsunięcie cech

- Upakowanie gatunków
- **Biocenoza równowagowa**

„UPAKOWANIE NISZ” W PRZESTRZENI ZASOBÓW ŚRODOWISKA

CZY ISTNIEJĄ PUSTE NISZE?

Evolution, 35(6), 1981, pp. 1206–1228

SANTA ROSALIA RECONSIDERED: SIZE RATIOS AND COMPETITION

DANIEL SIMBERLOFF AND WILLIAM BOECKLEN

Department of Biological Science, Florida State University, Tallahassee, Florida 32306

Received July 11, 1980. Revised January 14, 1981

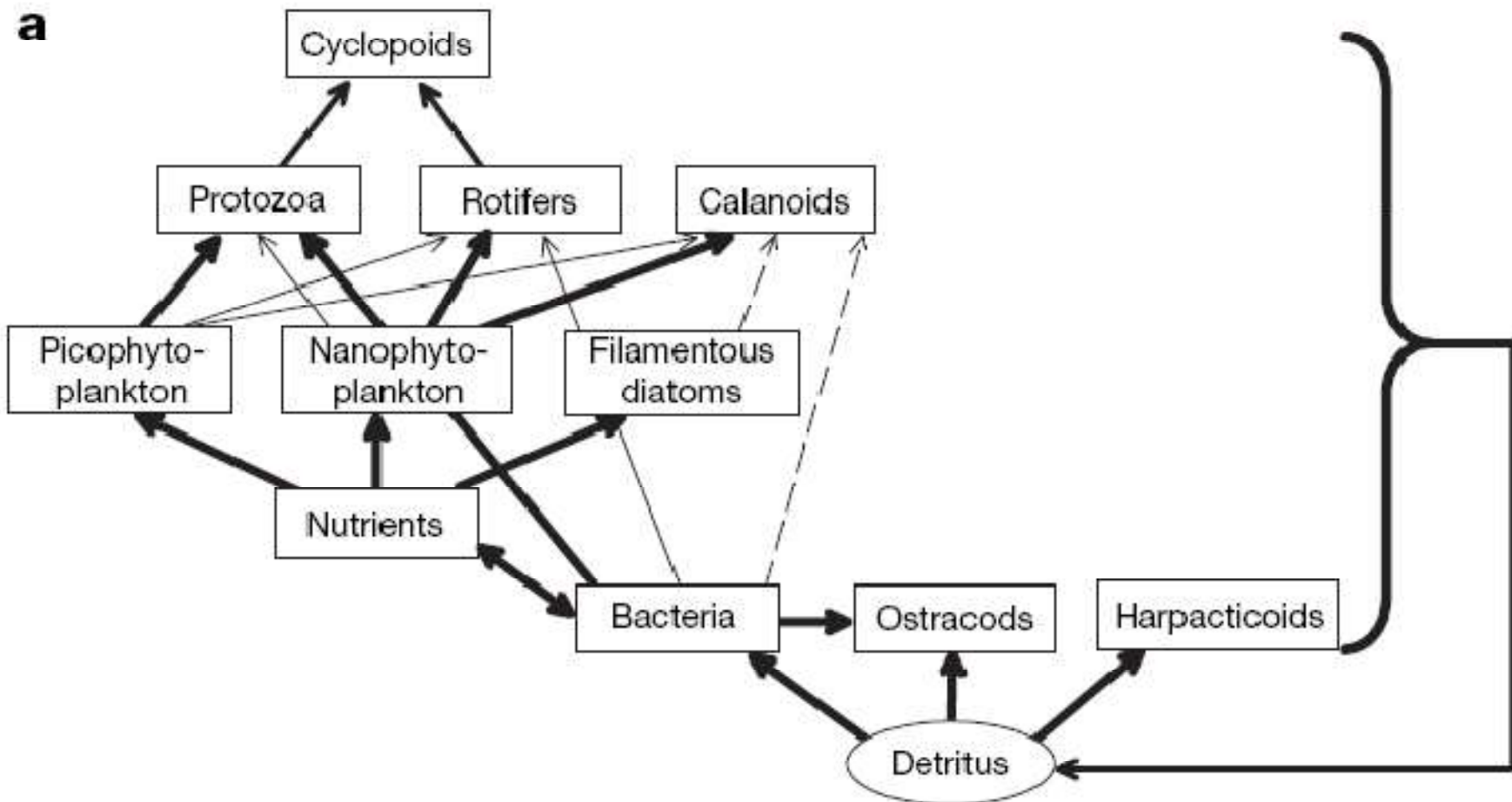
Roger Levin, 1983:
„Santa Rosalia was a goat”
Science 221, 4611: 636-639

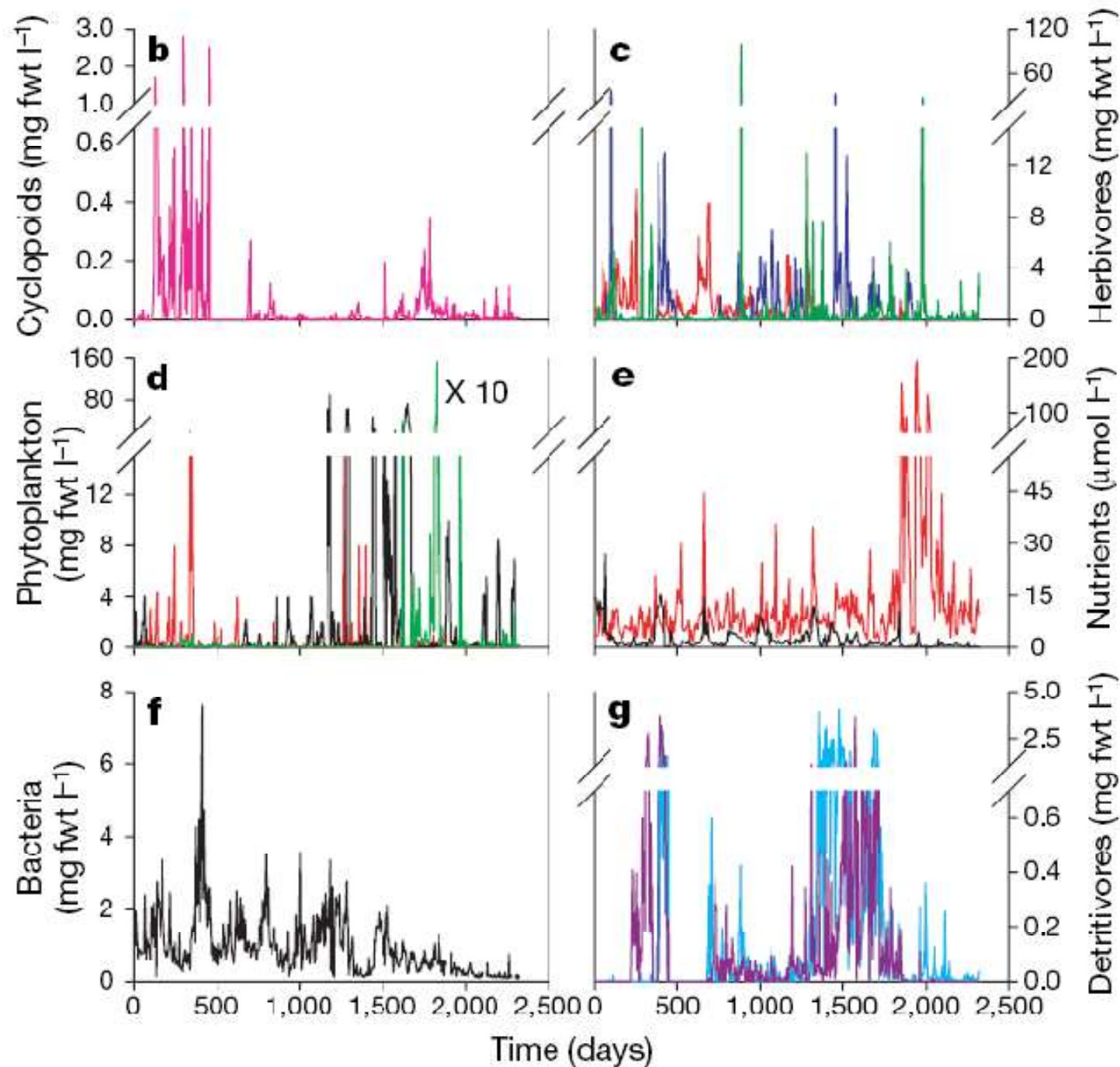
- Czy są dowody na zasadę ograniczonego podobieństwa?
- Czy są dowody na trwałość składu biocenoz?

Chaos w długotrwałym eksperymencie z biocenozą planktonową

Elisa Benincà^{1,2*}, Jef Huisman^{1*}, Reinhard Heerkloss³, Klaus D. Jöhnk^{1†}, Pedro Branco¹, Egbert H. Van Nes², Marten Scheffer² & Stephen P. Ellner⁴

Vol 451 | 14 February 2008 | doi:10.1038/nature06512

**CHAOTYCZNE
ZMIANY
SKŁADU
ZESPOŁÓW
BIOCENOZY
PLANKTONU
Z MORZA
BAŁTYCKIEGO
W CIĄGU
OK. 7 LAT**

Niska specyficzność gatunkowa roślinożernych owadów w lesie tropikalnym

Vojtech Novotny*, **Yves Basset†**, **Scott E. Miller‡**, **George D. Weiblen§**,
Birgitta Bremer||, **Lukas Cizek*** & **Pavel Drozd¶**

NATURE | VOL 416 | 25 APRIL 2002 |

900 gatunków owadów roślinożernych
51 gatunków roślin

- monofagia b. rzadka
- znaczne nakładanie nisz

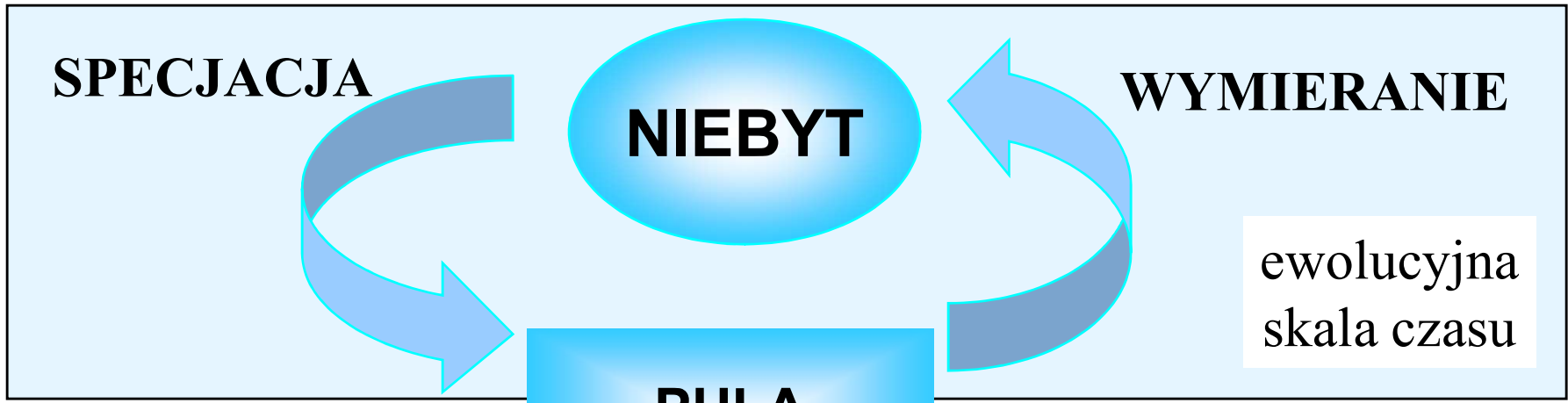
RÓWNOWAGOWE MODELE BIOCENOZY

wnioski

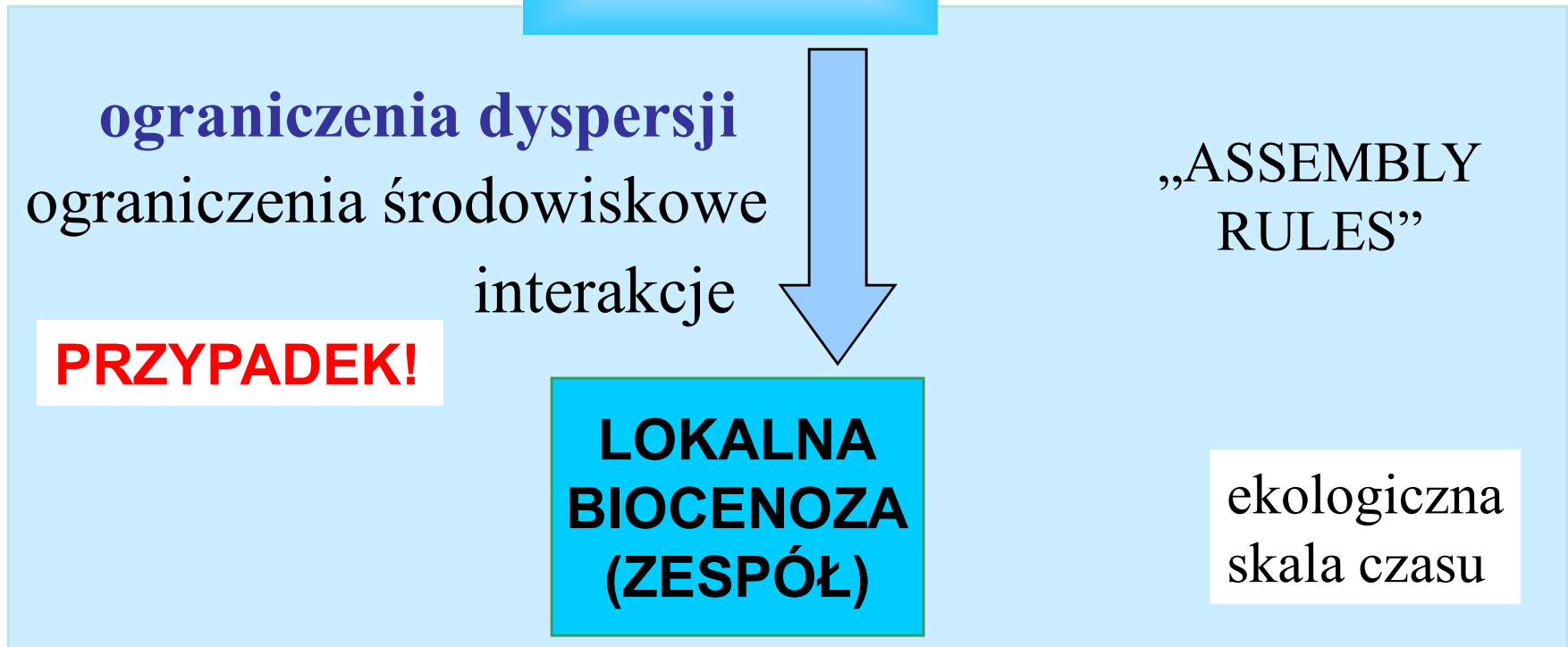
- Konkurencyjne wykluczanie jest rzadkie
- „Puste nisze” w wielu zespołach
- Znaczne nakładanie nisz
- Brak stałości składu biocenoz
- Biocenozy (ekosystemy) są z zasady „nierównowagowe”, „przejściowe”

Koncepcja oparta na teorii dyspersji

- Głównym ograniczeniem jest dyspersja/rekrutacja
- Decydująca rola przypadku („dryf ekologiczny”)
- **Biocenoza nierównowagowa**

historia = przypadek

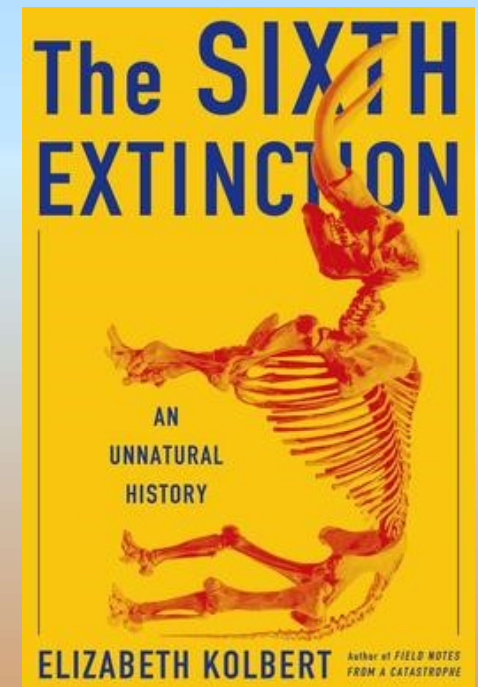

ZNACZENIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

????????????????

ZALECANA LEKTURA

książka popularnonaukowa

Tłumaczenie
Tatiana i Piotr Grzegorzewscy
Wydawnictwo WAB,
2016
39.99 zł

- „Szóste wymieranie” (Elisabeth Kolbert)
- Znakomita, atrakcyjnie napisana i naukowo kompetentna książka popularyzująca ważne i aktualne zagadnienia naukowej ekologii;
- Bezbłędnie przetłumaczona na jęz. polski;
- Niestety, wskutek niestarannej korekty błąd we wzorze opisującym zależność liczby gatunków od powierzchni (wielokrotnie powtarzany) sprowadza do absurdu cały, bardzo ważny i ciekawy rozdział.
- Zamiast: $S = cA^z$, w całym tekście jest: $S=cAz$
- Uczestnicy kursu ekologii wiedzą o co chodzi, inni czytelnicy są bezradni.

RÓŻNORODNOŚĆ ==> STABILNOŚĆ?

[„Diversity begets stability”]

Matematyczne modele układów dwu (lub niewielu) gatunków są immanentnie niestabilne

Nie zawsze. Modele układów wielogatunkowych są jeszcze mniej stabilne

Laboratoryjne układy eksperymentalne dwu- lub kilkugatunkowe są niestabilne

Owszem, ale układy wielogatunkowe też!

RÓŻNORODNOŚĆ ==> STABILNOŚĆ?

Wyspy (ubogie w gatunki) są podatne na inwazje

Prawda, ale są też spektakularne przykłady inwazji na kontynenty

Monokultury są podatne na inwazje i szkodniki

Problem koewolucji, a nie bioróżnorodności.

Uprawy to sztuczne stadia wczesnosukcesyjne.

Naturalne „monokultury” są stabilne.

Bogate w gatunki ekosystemy (np. lasy deszczowe) są wolne od gradacji owadów

Nie prawda, tam też są ogromne fluktuacje populacji. Za to klimat jest stabilny

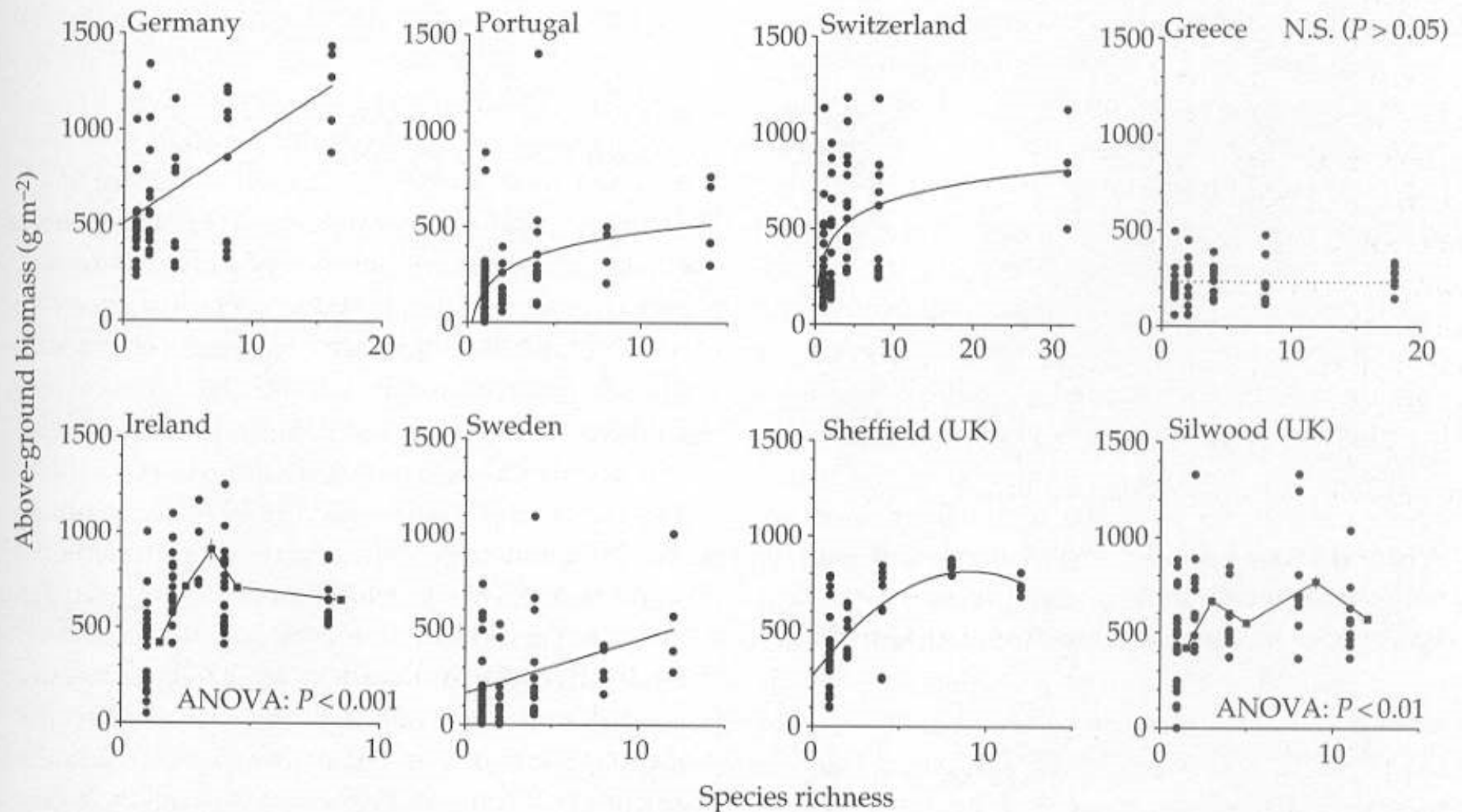

ZNACZENIE FUNKCJONALNE RÓŻNORODNOŚCI EKSPERYMENTY (lata 80. i 90.)

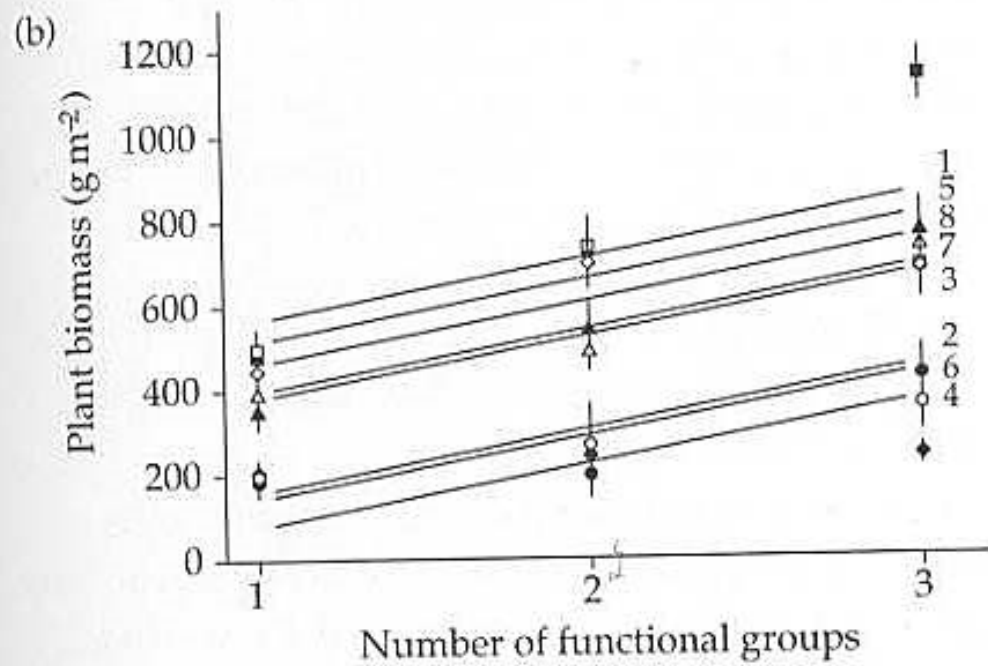
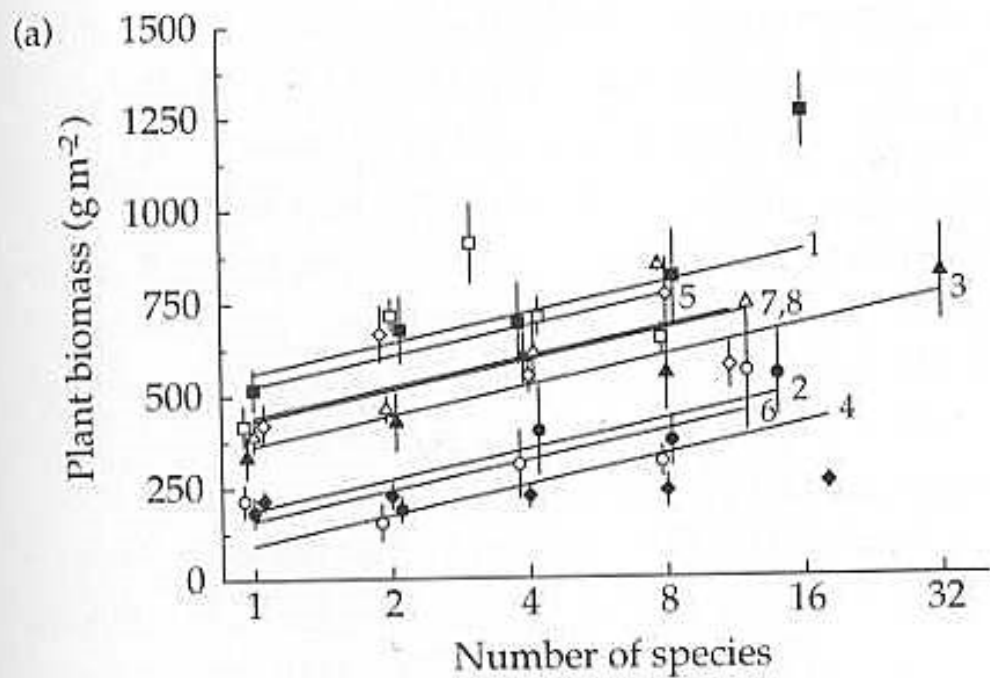
- Tilman (preria); 1-24 gatunków, setki powt.
  - wzrost produktywności
  - wzrost „niezawodności”
  - lepsze wykorzystanie zasobów
- Lawton „ekotron”; 9 - 15 - 31 gat. 16 powt.
  - wzrost produktywności i respiracji
- Nee et al.. „mikrokosmosy”, dziesiątki powt.
  - wzrost niezawodności (powtarzalności)

EKSPERYMENT
„BIODEPTH”
STANOWISKO
W PORTUGALII

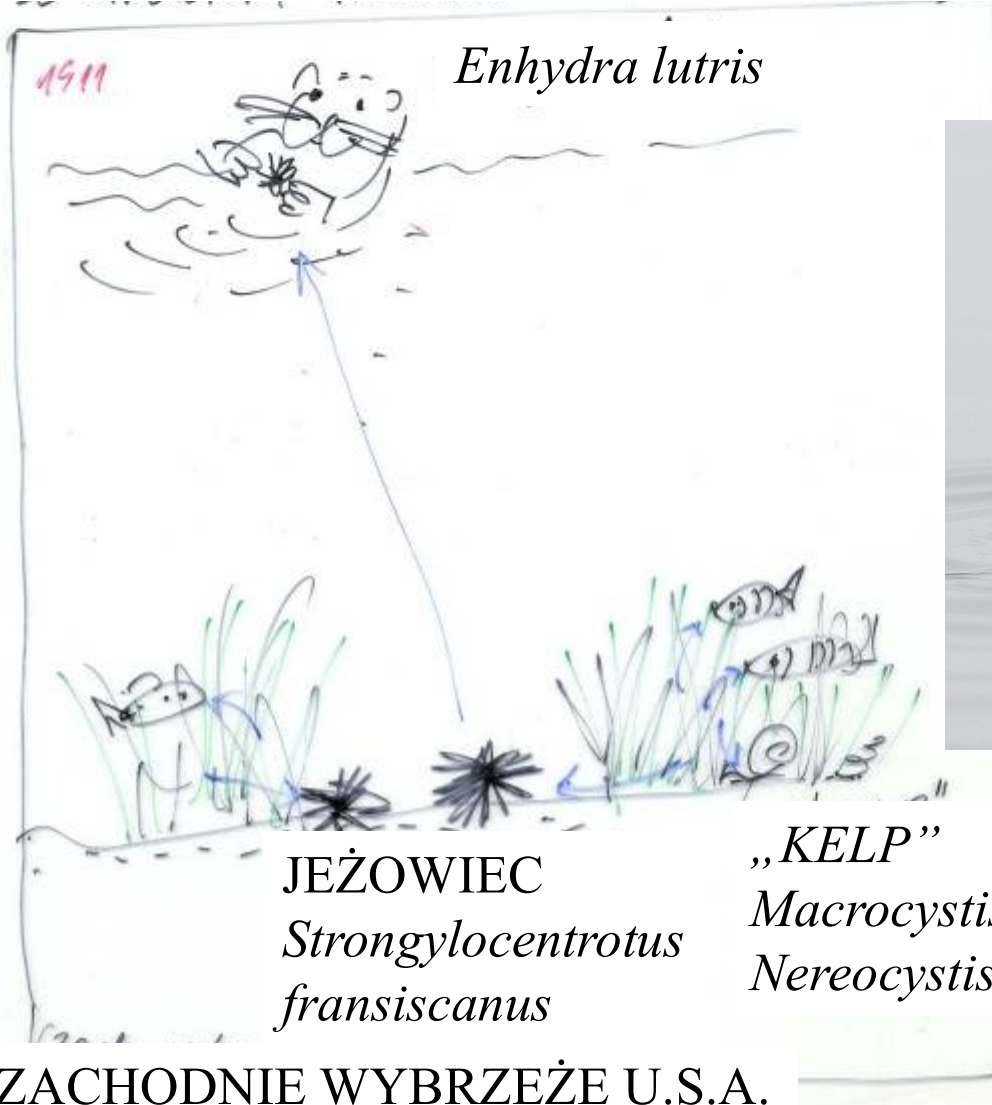
Figure 4.1 The different relationships between biodiversity and above-ground biomass production found in the analyses of individual site patterns when the highest adjusted R^2 criterion was used to select chosen models. Points are individual plot values and lines are slopes from linear (Germany, Sweden), log-linear (Portugal, Switzerland) or quadratic (Sheffield) models, join richness level means (solid squares with SEMs) for significant ANOVA (Ireland, Silwood), or show non-significant relationships (Greece, broken line).

GATUNEK ZWORNIKOWY (Payne 1969)
(*KEYSTONE SPECIES*):

Gatunek, którego wpływ na funkcjonowanie zespołu jest znacznie większy, niż wynikałoby ze struktury dominacji”

**GATUNKI
ZWORNIKOWE
(„KEYSTONE
SPECIES”)**

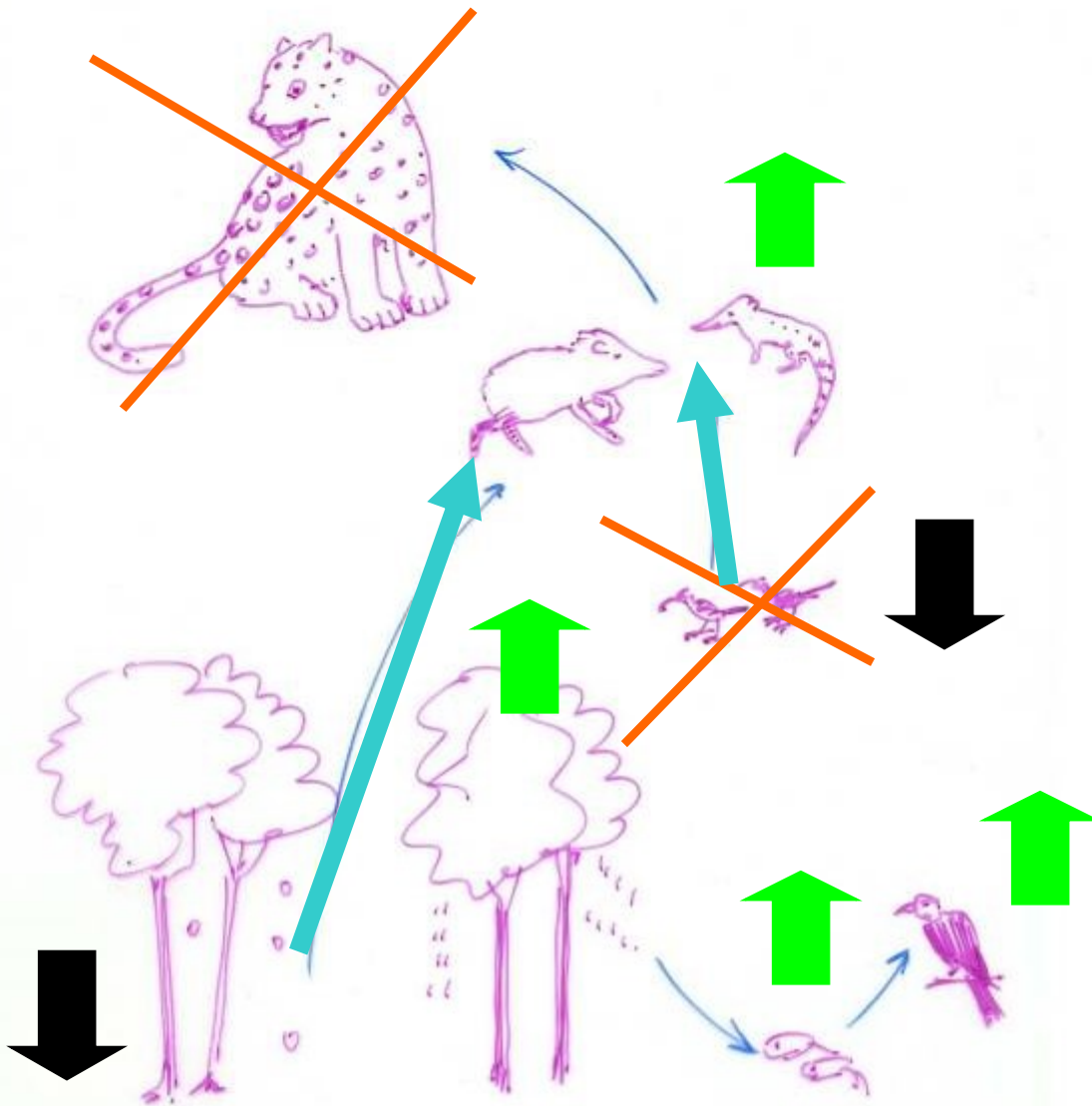
**ZWORNIK
(KEYSTONE)**

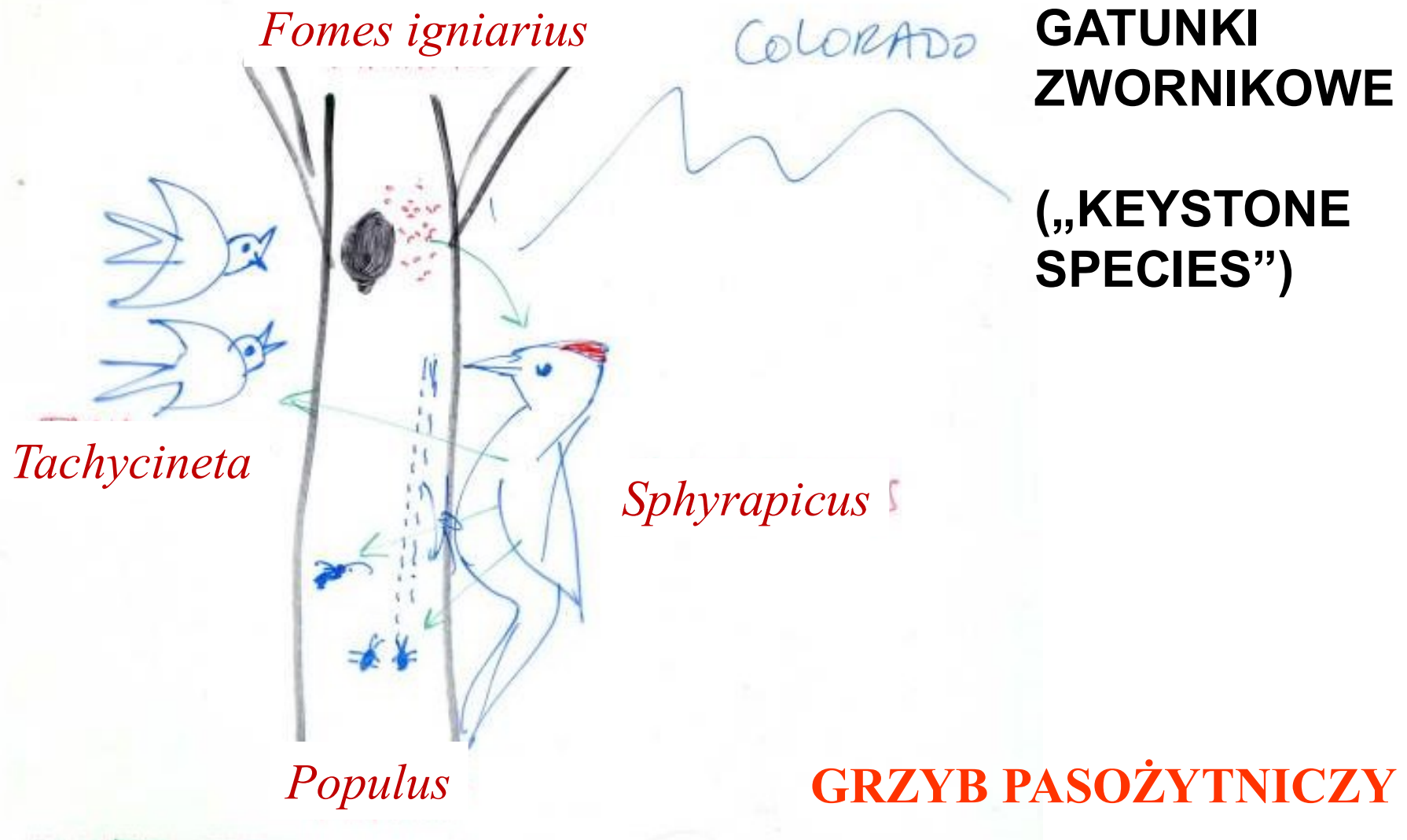

Barro Colorado, Panama

**GATUNKI
ZWORNIKOWE**

**(„KEYSTONE
SPECIES”)**

Fomes formentarius = Huba pospolita

